

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ઈસ્લામ ખાલિસ કયા છે

મુહમ્મદ ઇસ્માઈલ ઝરતારગાર રહ.
- હૈદરાબાદ

: નાશિર :

“જમીયત અહલે હદીષ શહેર સુરત”
મસ્જિદ અહલે હદીષ,
લુહાર શેરી, સગરામપુરા, સુરત-૩૬૫૦૦૨.

નામ કિતાબ : ઈસ્લામ ખાલિસ કયા હે

તસ્વીફ : મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ ઝરતારગાર રહ. હૈદરાબાદ.

તારીખ : મે, ૨૦૦૯

તઅદાદ : ૧૦૦૦ (દુસરીબાર)

:: પેશે લફ્ઝ ::

નહમદુહુ વનુસલ્લી અલા રસુલીહીલ કરીમ અમ્માબઅદ.

ઈસકે પહેલે ચે રિસાલા, ઈસ્લામ ખાલિસ કયા હે કઈ બાર શાએઅ હોકર મંઝરે આમ પર આ ચુકા હે. ઔર અવામુન્નાસ ભી ઈસકે મુતાલએ સે ઈસ્તિફાદા કર ચુકે હે. અબ ચે અપની નઈ કિતાબત વ નએ ટાઈટલ સે આરાસ્તા હોકર ફિર મંઝરેઆમ પર આ રહા હે. ઈસ રિસાલે કા મકસદ ઈતના હે કે અવામ મૌજુદા મસ્લકી ઈખ્તેદાઅ કો સમજે ઔર અપને આપ કો સહીહ દીને ખાલિસ કી તરફ રજુઅ કરે.

ઈસ રિસાલે કી તબલીગ ઔર નશાંર વ ઈશાઅત મેં જુન હમરાત કા માલી તઆવુન રહા હે. અલ્લાહ તઆલા ઉનકો ઈસ કારે ખૈર કા અજરે અઝીમ અતા કરે. આમીન.

મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ ઝરતારગાર રહ. હૈદરાબાદ

:: હમ ::

સબ તારીફ અલ્લાહ તઆલા કો સઝાવાર હે જોરખુલ આલમીન હે. કુલ કાએનાત વ ઝમીન વ આસમાન કા હકીકી માલિક હે. વહી કુલ કાએનાત પર મુતસર્ફી વ મોહીત હે. વોહ અકેલા ઔર વહદહુ લાશરીક હે. પાક વ બેએબ હે. વોહ સમીઅ વ અલીમ ઔર બસીર હે. સબકા પાલનહાર હે. વોહ દિન, રાત, ચાંદ, સુરજ ઔર સિતારો કા માલિક હે. સમુંદર ઔર ઊસ્કે અંદરકી કુલ મખ્લુકાત પર કાદિર હે. હમ સબ ઉસકે દરકે મોહતાબ, ફકીર વ ગુલામ હે. હમ ઉસકી તારીફ કરને સે કાસિર હે. જુસ કદર તારીફ કી જાએકમ હે.

અલ્લાહ તઆલાકા બળા ફઝલ વ કરમ હે કે હમ મેં આખરી પૈગમ્બર રહમતુલ્લીલ આલમીન હઝરતે મુહમ્મદ સ.અ.વ. કો મબઉષ ફરમાયા ઔર હમ કો ખૈરે ઉમ્મત કે લકબ સે નવાઝા. ઇસ નેઅમતે અઝમી કા જુસકદર શુક અદા કરે કમ હે.

:: લખ એ ફિક ::

આજ કલ કે બાઝ મુસલમાન કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરનેવાલોં કો નયા ફિરકા વ નયા મઝહબ કે નામ સે યાદ કરતે હે. ઔર ફિર ઇસ સે મુતજાવિઝ હોકર ચારો ઇમામોમે સે કીસી એક ઇમામ કી તકલીદ ન કરનેવાલોં કો ગૈર મુકલ્લિદ વ ખારિજ અઝ ઇસ્લામ કે લકબસે નવાઝતે હૈ ઔર ન માલૂમ ક્યા ક્યા ખિતાબાત ચશ્પો કરતે હે આખિર ઇસ કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરને કી બુનિયાદ કબ સે હે ?

અવામુન્નાસ કી આગાહી કે લીએ યે રિસાલા મુસ્તબદ સનવારી પૈશ કીયા જા રહા હે. ઔર ઇસ રિસાલે કા મકસદ સિર્ફ હર નોઈયત કી ઇખ્તેદાઈ સન કો બતલાના હે કે કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કબ સે હે ઔર તકલીદે શખ્સી ઔર નિસ્ખતે અઈમ્મા મઝાહિબે અરબઆ કબ સે હે ઔર કિસ તરહ ઇસ્લામ મેં દાખિલ કિએ ગએ હે. નૈઝ તદવીને હદીષ વ તદવીને ફિકા કબ સે હુઈ હે. ઇસ કે અલાવા અકવાલે અઈમ્મા કો પૈશ કરકે તફ્સીલ કે સાથ લિખા ગયા હે તાકે તકાબુલ કિયા જાએ કે કદીમ ઔર જદીદ ક્યા હે. અકષર ઉલમાએ સલફ ને ફિરકોં કી નિસ્ખત બળી બળી ઝખીમ કિતાબેં તસ્નીફ કરકે પૈશ કી હે લેકીન હમેં ઉન તફ્સીલાત મેં જાના નહી હે.

ખિરાદરાને મિલ્લત, મેરી આપસે સિર્ફ ચહી ગુજરિશ હે કે ઇખ્લાસ કી બુન્યાદ પર અસ્ખીયત કો હટાકર ઇસ્લાહી નુકતાએ નઝર સે ઇન્સાફ

કે પૈશે નઝર ગૌર વ ફિક્ક ઓર કદીમ વ જદીદ કા જાઈઝા લો.

હમારે નબી મોહતરમ તાજદારે મદીના હઝરતે મોહંમદ સ.અ.વ. કા દૌરે નબ્બુવ્વત મક્કી વ મદની ૨૩ સાલ ઓર દૌરે ખુલ્ફાએ રાશેદીન રઝી. ૩૦ સાલ ઓર દૌરે સહાબા કિરામ રઝી. તકરીબન ૬૦ સાલ, ઈસ તરહ જુમલા તકરીબન સન ૧ હીજરી તા. સન ૧૦૦ હિજરી તક રહા વોહ સબ કે સબ મુસલમાન વહીએ ઈલાહી કુરઆન વ સુન્નતે રસુલ વ ઈશાદાતે હઝરત મોહંમદ સ.અ.વ. કી ઈતેબાઅ કરતે થે. ચાની કુરઆન વ હદીષ પર ઉનકા અમલ થા. ચે પહેલી સદી કે મુસલમાન ઈસ્લામ કે પરવાને વ શૈદાઈ લાખોં કી તાદાદ મેં થે. ઉનકી નિસ્ખત એક સવાલ ખુદખુદ પૈદા હોતા હે કે વોહ મુસલમાન કિસ ઈમામ કે મુકલ્લિદ થે. ઓર કિસ ઈમામ કી નિસ્ખત સે પુકારે જાતે થે. ક્યા વોહ મુસલમાન હન્ફી, માલિકી, શાફઈ, હમ્બલી થે ?

દુસરા સવાલ ચે પૈદા હોતા હે કે ક્યા ઉન અઈમ્મા કે અલગ અલગ મઝાહિબ ઉસ વક્ત રાઈજ થેં ? તીસરા સવાલ ચે હોતા હે કે પહેલી સદી કે મુસલમાન ઉમ્મતે રસુલ સલ. ખુલફાએ રાશેદીન રઝી. વ સહાબા કિરામ રઝી. જોકુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરતે થે તો બકૌલ આજ કલ કે બાઝ મુસલમાન કા ચે ઈલામ ઉન પર ભી લગ સકતા હે ?

ઈન સવાલાત કા જવાબ લાઝિમન વ કલ્લીયતન વ તસ્લીમન નફીમેં હોગા. ક્યુંકે પહેલી સદીમેં અઈમ્મા અરબાઅ કા નામોનિશાન હી ન થા ઓર ન ઉનકી વિલાદત હી હુઈ થી. ઔસી સુરત મેં ચે બાત મુસલ્લમ હો ગઈ કે તકલીદે શખ્સી વ નિસ્ખતે અઈમ્મા ઓર મઝાહિબે અઈમ્મા કા પહેલી સદીમેં વજુદ ન થા. ઉસકી તસ્દીક દોપહર કે સુરજ કી તરહ વિલાદતે અઈમ્માસે ઝાહિર હોતી હે. ચુનાંચે હઝરતે ઈમામ અબુ હનીફા રહ. સન ૮૦ હિજરી મેં પૈદા હુએ ઓર હઝરતે ઈમામ માલિક રહ. સન ૯૩ હિજરી મેં પૈદા હુએ ઓર દીગર અઈમ્મા હઝરતે ઈમામ શાફઈ રહ. વ હઝરતે ઈમામ અહેમદ બિન હન્બલ રહ. દુસરી સદી મે પૈદા હુએ હે. પસ એસે બેબુન્યાદ ઈલામ લગાને વાલોં કો તૌબા કરના ચાહીએ. ઓર ઈસ તરહકી ગુસ્તાખી સે બાઝ આ જાના ચાહીએ ન માલૂમ ઈસ કિસ્મ કે લોગ ક્યામત કે દિન ક્યા જવાબ દેંગે. જબકે દુનિયા મેં ઉનકા કોઈ જવાબ નહી.

ઈસ તફ્સીલ સે સાફ ઝાહિર હે કે.

ઈસ્લામ નામ હે.

કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરને કા

ઈસ્લામ મહેદુદ હે.

કુરઆન વ હદીષ કે દાઈરે મેં

ઈસ્લામ મુકમ્મલ દીન છે. ઉસકી તસ્દીક વહીએ ઇલાહી કુરઆન સે
હોતી છે,

અલ્લાહ તઆલાને હમારે નબી મોહતરમ મુહમ્મદ સ.અ.વ. કે
હજ્જતુલ વિદાય કે મોકે પર ચે આયતે કરીમા, આજ મેને તુમ્હારા દીન
કામિલ કર દીયા ઔર તુમ પર અપની નેઅમત પુરી કરદી છે ઔર મૈને
ઈસ્લામ કો તુમ્હારા દીન પસંદ કિયા છે. (સુરે માઈદહ-૩)
નાઝિલફરમાકર ઈસ્લામ કે મુકમ્મલ હોને કી મોહર કર દી. ઉસકા કોઈ
મુસલમાન ઇન્કાર નહી કર સકતા. લિહાઝા ઇસ આયતે કરીમા કી
મૌજુદગી મે કિસી મુસલમાન ઉમ્મતી કો હરગિઝ ચે હક નહીં હો સકતા કે
ઈસ્લામ મેં કોઈ નઈ ચીઝ દાખિલ કરે યા કોઈ ચીઝ ખારિજ કરે યા કિસી
ચીઝ કી કમી સમજ કર ઇઝાફા કરે. અગર કોઈ ઉમ્મતી ઈસ્લામ મેં ઇસ
કિસમ કી દખલ અંદાઝી કરેગા તો વોહ નઉમુ બિલ્લાહ ઇસ આયતે
કરીમા કા ઇન્કારી હોગા. એસે ઇન્કારી લોગો કા ક્યામત મેં ક્યા હશર
હોગા ? ગૌર કરેં.

અલ્લાહ તઆલા ને કુરઆને કરીમ મેં બારબાર તાકીદ કે સાથ કઈ
જગા ફરમાયા, ઇતાઅત કરો અલ્લાહ કી ઔર ઇતાઅત કરો રસુલ કી,
(સુરે તગાબિન-૧૨) ઔર ઇશાદિ નબવી છે મુસા અલૈહીસ્સલામ કી
ઉમ્મત મેં ૭૨ ફિરકે થે, મેરે બાદ મેરી ઉમ્મત મેં ૭૩ ફિરકે હોંગે જિન મેં સે
૭૨ ફિરકે દોઝખી હોંગે ઔર એક ફિરકા જન્નતી હોગા. સહાબા કિરામ
રઝી. ને દરયાફત કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ. વોહ કૌનસા ફિરકા હોગા.
આપને ફરમાયા : જુસ રાહ પર મેં હું ઔર મેરે અસ્હાબ. પસ જબ કે
હમારે નબી મોહતરમ હઝરત મોહમ્મદ સ.અ.વ. ને જન્નત કે રાસ્તે કી
પહેચાન સાફ તૌર પર બતલાદી છે તો ફિર હમ કો દુસરે રાસ્તે કી ઝરૂરત
બાકી ન રહી. ઉસ કે બાવબુદ અગર કોઈ શખ્સ કિસી ઉમ્મતી કે તૌર
તરીકે કો તરજુહ દેતા છે ઔર ઉસ પર અમલ કરતા છે તો વોહ કિસ
મકામ કો હાસિલ કરતા છે ખુદ હી અપની અકલે સલીમ સે ફૈસલા કરલે.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો, ઇસ સે સાફ માલુમ હુવા કે ઈસ્લામ ખાલિસ
કુરઆન વ હદીષ છે. ઉસ પર અમલ કરનેવાલા ફલાહ દારૈન કા
મુસ્તહિક છે. ચે ઇબ્તેદાએ ઈસ્લામ સે છે, કોઈ નવા મઝહબ નહીં છે.
ઔર ન નવા ફિરકા છે. બલ્કે એક જમાઅત છે. જો કુરઆન વ હદીષ
પર અમલ કરતી છે.

અબ તદવીને હદીષ કી નિરખત અર્ઝ કરના છે કે હદીષ કી તદવીને

મુબારક અહદે નબુવ્વત સલ. મેં હુઈ હે હદીષ કા ઝખીમ મજમુઆ અહદે નબુવ્વત સલ. મેં મૌજુદ થા. ઉસકે બાદ એક દુસરે સે ખુલફાએ રાશેદીન રઝી. ઔર સહાબા કિરામ રઝી. કે પાસ મુનતકિલ હોતા રહા કિસી ને લિખ લીયા તો કિસીને ઝખાની યાદ કર લીયા. અગર ચે ન હોતા તો કુરઆને અઝીમુશ્શાન ઔર હદીષે રસૂલુલ્લાહ પર અમલ કરના નામુમકીન થા. લિહાઝા પહેલી સદી મેં હદીષ કા મજમુઆ પાયા જાના મુસલ્લમ હે. ઈસકે બાદ દુસરી સદી મેં અઈમ્મા અરબાઅ વ મુહદિષીન ને મઝીદ હદીષોં કો જમા કરકે કુતુબે હદીષ લિખી હૈ. ચે અમ્ર તો મુસલ્લમ હે જુસ કો સારે આલમ કે ઉલમાએ કિરામ ખાસ વ આમ ઉસકી તસ્દીક કરતે હૈ ઔર ઉસ સે મુતફિક હૈ.

દુસરી ઔર તીસરી સદી કા દૌર અઈમ્મા વ મુહદિષીન કા રહા. ઉસ વક્ત અગર કોઈ મસ્અલા દરપેશ આતા તો અઈમ્મા સે મરાજેઅત કરતે વોહ કુરઆન વ હદીષ સે ચા અપની રાએ વ ક્યાસ પૈશ કરતે હુએ ખૌફે ખુદા ઔર તક્વા કી બિનાઅ પર સાફ ઈશદિ ભી ફરમાતે થે કે અગર ચે કુરઆન વ હદીષ કે ખિલાફ હો તો ઉસે છોળ દો. ઉસ લિહાઝા સે ગોચા સબકે સબ અઈમ્મા ઔર ઉસ દૌર કે સબ મુસલમાન કુરઆન વ હદીષ પર હી અમલ કરતે થે. તમામ અઈમ્માને ક્યા અચ્છી ઔર સચ્છી બાતેં કહી હૈ. ઉન કે અકવાલ કાબિલે એહતેરામ હૈ જો આગે રિસાલે મેં પૈશ હૈ વોહ સબ અઈમ્મા આબિદ વ મુતકી, પરહેઝગાર વ મુવહિદ મુતબેઅ સુન્નત કુરઆન વ હદીષ કે પાબંદ સલફેસાલેહીન કા નમૂના થે. કિસીને ભી અપની તકલીદે શખ્સી વ નિસ્ખતે ફિરકા બંદી કે લીએ નહી ફરમાયા. ઔર ન હી કોઈ અપની તરફસે અલગ અલગ મઝહબ મુરતબ કરકે રાઈજ કીયા. લિહાઝા ઉન કે અકવાલ કે મુતાબિક

અગર હો મુકલ્લિદ તો અમલ કરકે બતાવ

બનતે હો વફાદાર તો વફા કરકે બતાવ

અલ્લાહતઆલા અઈમ્મા કી કબરોં કો ગુર સે ભરદે ઔર અપની રહેમત સે નવાઝેં. આમીન.

મેરે અઝીઝ ભાઈઓ. પહેલી સદી તો ક્યા તીસરી સદી મેં ભી તકલીદે શખ્સી વ નિસ્ખતે અઈમ્મા કે નામ કા ફિરકા હનફી, માલિકી, શાફઈ, હન્બલી કા વજુદ ન થા હોશ વ હવાસ સે કહો કે નયા ક્યા હે. ઔર કદીમ ક્યા હે.

ચોથી સદી સે તકલીદે શખ્સી કી ઇબ્તેદા હુઈ મગર નિસ્ખતે અઈમ્મા નામ કે ફિરકોં કા વજૂદ અમલ મેં ન આયા. ઇસ મકામ પર ભી યે બાત તસ્લીમ કરના હોગા કે ચોથી સદી મેં ભી ઉસ નિસ્ખતે અઈમ્મા કા નામ મંઝરે આમ પર ન થા.

સન વારી કા લિહાઝ કરતે હુએ અબ કુતુબે ફિકા કી ઇબ્તેદા કો પેશ કીયા જા રહા હે. ઇસકે બાદ તકલીદે શખ્સી કી નિસ્ખત મઝીદ આગે તફ્સીલ સે પેશ કી જાએગી. ફિકા કી પહેલી કિતાબ કુદુરી ૪૨૮ હી.સ. મેં લિખી ગઈ. ઉસકે બાદ ઔર કુતુબે ફિકા લિખી ગઈ. ઇસ તરહ કુતુબે ફિકા કી તદવીન પાંચવી સદી સે હુઈ. તકાબિલ કરેં કે તદવીને હદીષ કી બુનિયાદ ઇબ્તેદાએ ઇસ્લામ સે હી હે. ઔર ઇસ્લામકી બુનિયાદ કુરઆન વ હદીષ હે લિહાઝા કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કદીમ સે હોના અઝહરે મેનશ્શમસ હે. તકલીદે શખ્સી કી નિસ્ખત મઝીદ તફ્સીલ યે હે કે ચોથી સદી યા છઠી સદી તક તકલીદ કા સિલસિલા જારી રહા. જબ ઉસકી રફ્તાર રોજબરોજ-બઝહતી ગઈ તો ઉસ વક્ત કે સલાતીન કા મિલાન ભી તકલીદ પર માઈલ હોતા ગયા. યહાં તક કે ૬૬૫ હી.સ. મેં સલાતીન કી જાનિબ સે અકસર મકામાત પર ફિરકા બંદી કે સાથ નિસ્ખતે અઈમ્મા વ મઝાહિબે હનફી, માલિકી, શાફઈ, હન્બલી કે ચાર કાઝી મુકર્રર હુએ લિહાઝા સાતવીં સદી સે ઉન નામોં કી નિસ્ખત મંઝરે આમ પર આઈ.

ઔર તકલીદે શખ્સી કા આગાઝ હુવા. યે નએ ફિરકોં ઔર મઝહબોં કો ઇસ તરહ સાતવીં સદીમેં દાખિલે ઇસ્લામ કિયા ગયા. ગૌર કરને કી એક ખાસ બાત યે હે કે સાતવીં સદી મેં એક ખાલિસ ઇસ્લામ કે ચાર હિસ્સે કરકે કુતુબે ફિકા કો મઝહબે અઈમ્મા તરતીબ દે કર એક એક હિસ્સા મઝહબ કા મુકલ્લેદીને અઈમ્મા ને ઇબ્તીયાર કર લીયા. ઉસ પર તુર્ક યે કે ઉસકો કદીમ, ઔર ઇબ્તેદાએ ઇસ્લામ સે સાતવીં સદી તક કે કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરને વાલોં કો જદીદ કહેને કી જુરાઅત કરને લગે. યે કિસ કદર ના ઇન્સાફી કી બાત હે. ખુબ ચાદ રખ્ખો ઔર ચકીન કરો કે આખેરતકી પહેલી મંઝીલ કબ્ર હે જુસે આખેરતકે ઇમ્તિહાન કા પહલા પરચા કહના બેજા ના હોગા. અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ત્રીન સવાલાત કીએ જાએંગે જુનમેં હરગીઝ યે ન પુછા જાએગા કે તેરા મઝહબ કીસ ઇમામકા હે ઔર તેરા ઇમામ કૌન હે ? બલ્કે ત્રીન સવાલાત વહી હોંગે જો હમારે નબી મોહતરમ અલ્લાહ કે રસૂલ હઝરત મોહંમદ સલ. ને બતલાયા હે. (૧) તેરા રબ કૌન હે ?

(૨) તેરા દીન ક્યા હે ? (૩) તેરા નબી કૌન હે ?

ઈનકે જવાબાત ચું દેને હોગે ઔર યે જવાબાત ભી અલ્લાહ કે રસૂલ સલ. ને વાઝેહ ફરમા દીયે હે.

(૧) મેરા રબ અલ્લાહ હે. (૨) મેરા દીન ઈસ્લામ હે. (૩) મેરા નબી અલ્લાહ કે બંદે વ રસૂલ હઝરત મોહંમદ મુસ્તફા સલ. હે. (અહમદ)

-ઈસ તરહ કબ્ર કે સવાલાત કે જવાબાત સે કામચાબી હોગી ઔર અઝાબે કબ્ર સે નજાત મિલેગી. યે સહીહ જવાબાત ઉસી કો નસીબ હોંગે જુસને દુન્યા કી ઝિંદગી મેં ખાલીસ ઈસ્લામ પર અમલ કીયા હો. ઔર અગર ઉસકે બર ખિલાફ અમલ હુવા તો ઝાહિર હે કે જવાબાત ભી ખિલાફ હોંગે. એસી સુરત મે અઝાબે કબ્ર ક્યામત તક હોતા રહેગા. ઉસકે બાદ રોજે મહેશર આએગા તો વહાં સબ કે સબ જમા હોંગે. હર એક અપને અપને અમલ કે મુતાબીક સઝા જઝા પાએગા. ઉસ વક્ત કોઈ કીસી કે કામ ન આએગા. અલબત્તા અમલે સાલેહ (કુરઆન વ હદીષ કે મુતાબીક) નજાત કા ઝરીઆ હોગા. ઈશાદિ નબવી સલ. હે.-

(રોઝે મહેશર) મેં અપને હૌઝે ક્વષર પર સબસે પહેલે પહોંચુંગા જો મેરે પાસ સે ગુઝરેગા વો ઉસ હૌઝ કા પાની પીએગા ઔર જુસને પી લીયા વોહ કભી પ્યાસા ન હોગા.

કુછ લોગ મેરે પાસ આએંગે જુનકો મેં પહેચાનતા હુંગા ઔર વોહ ભી મુઝે પહેચાનતે હોંગે ઉન કો મેરે પાસ આને સે રોક દીયા જાએગા. મેં કહુંગા યે લોગ મેરે હેં, તો મુજસે કહા જાએગા આપ નહીં જાનતે કે આપકે બાદ ઉન લોગો ને ક્યા ક્યા નઈ નઈ બારે દીન મેં નિકાલી થી. તો મેં કહુંગા. દુરી હો, દુરી હો યાઅની એસે લોગોં કો મેં અપને પાસ સે ધુલ્કાર હુંગા. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

ઔર એક દુસરી રિવાયત કા ખુલાસા યે હે કે હશર કે રોઝ તમામ લોગ મિલકર હઝરત આદમ અ.સ. કે પાસ હાઝિર હોકર કહેંગે કે આપ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ હમારી સિફારીશ કીજીએ. વોહ કહેંગે કે મે અલ્લાહ તઆલા કે સામને જાને સે ડરતા હું. તુમ્હારી સિફારીશ કરને કો તૈયાર નહી હું. તુમ સબ ફલાં ફલા કે પાસ જાઓ. તો ફિર તમામ લોગ હઝરત નુહ અ.સ.વ હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.વ હઝરત મુસા અ.સ.વ હઝરત ઈસા અ.સ. કે પાસ જાએંગે. વોહ સબકે સબ યહી કહેંગે અલ્લાહ તઆલા કે સામને જાનેસે ડરતે હે ઔર હમ ઉસ લાયક નહી કે તુમ્હારી સિફારીશ કરે. તુમ સબ આખરી નબી મોહંમદ સ.અ.વ. કે પાસ જાવ.

યુનાન્યે આખીર મે હઝરત મોહંમદ સ.અ.વ. કે પાસ હાઝીર હોંગે તો આપ સિફારીશ કરને પર અમાદા હોકર દરબારે ખુદાવંદી કે મકામે મહેમુદ મેં સજદા રેઝ હોંગે ઓર દુઆ કરેંગે. અલ્લાહ કી ઈજાઝત સે સિફાઅત કરકે જન્મત મેં પહોંચાએગે. (બુખારી)

ઊન રિવાયત સે સાફ ઝાહિર હે કે આખે કૌષર ઓર શિફાઅતે રસૂલ સ.અ.વ. ઊન લોગો કો હી નસીબ હોગી. જુન્હોને આપ કી ફરમાબરદારી કરતે આખરી સાંસ છોળી હે. ગૌર કરો જબ કે અલ્લાહ કે મખસુસ પૈગમ્બરો સે કીસી કી સિફારીશ ન હો સકી તો ફિર હમાશુમા ઉમ્મતી કા ક્યા શુમાર, કિસ ગિન્તી મેં, ગર્ઝ કે સિર્ફ હમારે નબી મોહતરમ હઝરત મોહંમદ સ.અ.વ. હી સિફારશી હોંગે. લિહાઝા ઈસ્લામ ખાલિસ યહી હે કે હમ મુતબેઅ રસૂલ હો. કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરે. ઉસમેં દીન વ દુનિયા ઓર આખેરત કી ભલાઈ હે. તકલીદે શખ્સી કી નિસ્બત બલિહાઝે સનવારી મઝીદ તફસીલ યે હે કે સાતવી વ આઠવી સદી તકલીદ કા દોર તરક્કી પર રહા. ચૂંકે સલાતીન કી પશ્ત પનાહી થી, નોંવી સદી કી ઈબ્તેદા મેં સુલ્તાન ફર્ખ બિન બરકુક ને મક્કા મુઅમ્મા ખૈતુલ્લાહ શરીફ કે અહાલ મેં મુસલ્લા ઈબ્રાહીમી કે અલાવા ચાર મુસલ્લે હનફી, માલિકી, શાફી, હમ્બલી મઝહબ કે નામ સે કાઈમ કર દીએ. હાલાકે ઈબ્તેદાએ ઈસ્લામ સે નોંવી સદી તક સિર્ફ એક હી મુસલ્લા ઈબ્રાહીમી થા.

ઈસ તરહ યે નએ ચાર મુસલ્લે બજોરે સુલ્તાન ઈસ્લામ મેં દાખિલ કીએ ગએ. યે મુસલ્લે નોવી સદીસે તેરહવી સદી તક બરકરાર રહે. મુકલ્લેદીન અપને અપને મુસલ્લે પર મન્સુલ શુદા અકાઈદ કે ઈમામ કે સાથ નમાઝ અદા કરતે રહે એક મુસલ્લે કે બાદ દુસરે મુસલ્લે પર નમાઝ અદા કરનેકા ઈન્તેઝામ થા.

ચૌદહવી સદી સન ૧૩૪૩ હિજરી મે શાહ અબ્દુલ અઝીઝ બાની સઉદી હુકુમતને યે નએ ઈસ્લામ મેં દાખિલ શુદા ચારો મુસલ્લોં કો બરખાસ્ત કરકે હરબે સાબિક સિર્ફ એક મુસલ્લા ઈબ્રાહીમી કો અપને મકામ પર કાઈમ રખ્યા જોઈબ્તેદાએ ઈસ્લામ સે થા. જો આજ તક હે. ઈસી મુસલ્લા ઈબ્રાહીમી સે જુમલા નમાઝે અદા હોતી હે. આજ કલ કે હુબબાજે કિરામ સે ઈસકી તસ્દીક કી જા સકતી હે.

બિરાદરને મિલ્લત, ઈન તમામ વાકેઆત કી તસરીહાત સે યે નતીજા બરઆમદ હોતા હે કે કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરનેવાલે હક પર હે. ઓર ઈબ્તેદાએ ઈસ્લામ સે અબ તક ઉસ પર કાઈમ વ મૌજુદ હૈ.

તાજ્યામત ચે જમાઅત બાકી રહેગી. આજ કલકે બાઝ મુસ્લામાનોકી મિષાલ ગુંબદ મેં આવાઝ લગાનેવાલે કી મિસદાક હે. ઉનકી આવાઝ લૌટકર ઉનપર હી ચસ્પા હોતી હે વો અપનેકો કદીમ ઔર દુસરોંકો જદીદ કેહનેવાલે ખુદ જદીદ હોકર મંઝરે આમ પર આ ગયે ગોચા ઈલામ આચદ કરને વાલે ખુદ અપને આપ ઈલામકે મુસ્તહિક હો ગયે.

મેરે મુસ્લિમ ભાઈઓ, મુસલમાન હોને પર ચે લાઝિમ હોતા હે કે કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરે. ઉસકે બગૈર મુસલમાન હોને કા દાવા બાતિલ હે. ઈત્તેદાએ ઈસ્લામ કે મુસલમાન કા ઉસ વક્ત સે આજ તક કે મુસલમાનકા અકીદા એક હે ચે કે અલ્લાહ એક, કુરઆન એક, રસૂલ એક ફિર આજ હમ સબ મુસલમાનોં કો ક્યા હો ગયા કે ઈસ્લામ બાલિસ કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરકે દીન વ દુનિયા ઔર આખેરત કી ભલાઈ હાસિલ ન કરે. ક્યાં ઈસ્લામ સે દૂરી કી વજહ સે હમ દુનિયા કે મસાઈબ વ મુશ્કિલાત સે દો ચાર નહીં હેં? ક્યા અલ્લાહ તઆલા કી રહેમત હમ સે દૂર નહીં હેં? ક્યા ચે નકશા હમારે સામને નહીં હેં? અગર હે તો ફિર ક્યું ન હમ અપની ઝિંદગી કો ઈસ્લામી ઝિંદગી બનાએં આજ કે દોર મે ઈસ બાત કી સખ્ત ઝરૂરત હે કે એક દુસરે પર ઈલામાત કે દરવાજોં કો બંદ કર દે. તંગ નઝરી કો છોળ દે.

વુસ્અત નઝરી સે કામ લે. ઈસ્લામી તાલીમ કા તકાઝા વ મકસદ ચહી હે કે સારે મુસલમાન આપસ મેં ભાઈ ભાઈ બનકર રહે. ઈત્તેહાદી ઝિંદગી બસર કરકે નેક ઔર એક હો જાયે. ફરમાને ખુદાવંદી ઈબ્રમલ મુઅમીનુન ઈખ્વાત (સુરે હુજરાત ૧૦) કે મુતાબિક અમલી ઝિંદગી ગુઝાર કર અલ્લાહ તઆલા કી નેઅમતેં ઓર રહેમતેં હાંસિલ કરે.

આગે નફ્સે મઝમુન મે અહદે નબુવ્વત સલ. મેં હદીષ લિખે જાને કે દલાઈલ વ દીગર કુતુબે હદીષ વ કુતુબે ફિકા કી તદવીન વ દલાલતે અઈમ્મા વ દૌરે ખુલ્ફાએ રાશેદીન સનવારી મુખ્તસર અઈમ્મા કી ઝિંદગી ઔર ઉનકે અકવાલ કી તફ્સીલાત દર્જ હે. હમારી ઝિમ્મેદારી હક બાત કો પૈશ કરના હે, અલ્લાહ તઆલા તૌફીક વ હિદાયત દે. આમીન.

મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ ઝરતારગર રહેમતુલ્લાહ અલયહ.

:: દાઈ ઈલલ્લાહ ::

અલ્લાહ તઆલા અપને રસૂલ મુહમ્મદ સ.અ.વ. કો મુખાતિબ કરકે કહે રહા હે, હમને તુજે તમામ લોંગો કે લીએ ખુશખબરીયાં સુનાનેવાલા ઔર ધમકા દેનેવાલા બનાકર ભેજા હે. (સુરે. સબા. ૨૮) ઉસકે બાદ અલ્લાહ તઆલા અપને રસૂલ મુહમ્મદ સ.અ.વ. કો હુકમ દે રહા હે કે તુમ અપની ઝબાને મુબારક સે સબ લોંગો કો મુખાતિબ કરકે એલાન કરો કે, અય લોગો, મેં તુમ સબ કી તરફ અલ્લાહ કા રસૂલ હું. (સુરે અઅરાફ ૧૫૮)

ઉસકે બાદ ફિર અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ. કો દાઈ ઈલલ્લાહ બનાતે હુએ ફરમાયા કિ અય નબી હમને આપકો શાહિદ ઔર બશારત દેનેવાલા ઔર ડરાનેવાલા બનાકર ભેજા. આપ અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે દાઈ ઈલલ્લાહ હે ઔર રોશન ચિરાગ હે. (સુરે. અહઝાબ. ૪૫, ૪૬)

ઈસ એલાન કે બાદ ઈસ્લામ મેં દાખિલ હોને કે લીએ ઈન્સાન કો કલેમા શહાદત (તૌહીદ) કા ઈકરાર, ઉસકે સાથ હી રિસાલત કા ઈકરાર કરના ઝરૂરી હોતા હે. કલેમા શહાદત ઈસ્લામકા પહેલા રૂકન હે. ઈસ કલેમાકા ઝબાનસે ઈકરાર કરનેવાલા ઔર દિલસે ચકીન રખનેવાલા મુસલમાન કહલાતા હે. ઉસકે સાથ હી અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકે હુકમ પર અમલ કરનેવાલા ઈમાનદાર કહલાતા હે. ગોયા અમલસે કલેમા શહાદતકી તસદીક હોતી હે. લિહાઝા કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરના મુસલમાનકી નિશાની હે.

:: કુરઆન વ હદીષ કી તારીફ ::

કુરઆન : કિતાબે ઈલાહી કો કેહતે હૈ જો લોહે મહફુઝ સે અલ્લાહ કે હુકમ સે હઝરત જુબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ફરિશ્તે કે ઝરીએસે વહી સે હમારે પ્યારે નબી આપેરૂઝમાં ખાતેમુલ મુરસલીન રહમતુલ્લીલ આલમીન હઝરત મોહંમદ સ.અ.વ. પર વક્તન ફ વક્તન થોળા થોળા કરકે ૨૩ સાલકે અરસા મેં ઉતારા ગયા.

હદીષ : હદીષ કે લુગવી મઅની ખાત કે હૈ.

અલ્લાહતઆલા ને અપને કલામે પાક કુરઆન કો હદીષ ફરમાયા હૈ.

(૧) અલ્લાહતઆલા ને બહેતરીન કલામ નાઝિલ કીયા હે. (સુરે મુમર-૨૩) (ઈસ આયતે કરીમામે કુરઆન કો હદીષ કહા ગયા હે)

(૨) પણ અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકી આયતો કે બાદ ચે કિસ બાત પર ઈમાન લાઈંગે. (સુરે બાષિયા-૬) (ઈસ આયતે કરીમા મે કુરઆન કી આયાત કો હદીષ કહા ગયા હે).

(૩) ફિર અબ ઈસકે બાદ કિસ બાત પર ઈમાન લાઈંગે. (સુરે અઅરાફ-૧૮૫)

તશરીહ : અલ્લાહ કી કિતાબ ઔર ઉસકે રસૂલ સ.અ.વ. કે જાને કે બાદ ભી ચે રાહે રાસ્ત પર ન આએ તો અબ કિસ બાત કો માનૈંગે. (ઈસ આયતે કરીમા મે અલ્લાહ કી કિતાબ કુરઆન કો હદીષ કહા હે.) અલ્લાહ તઆલા ને અપને નબી મુહમ્મદ સલ. કી બાત કો અપને કલામે પાક કુરઆન મે હદીષ ફરમાયા.

(૪) જબ નબી સલ. ને અપની બાઝ ઔરતો સે એક પોશીદા બાત કહી. (સુરે-તહેરીમ ૩)

મઝકુરા ફરમાને ઈલાહીસે કુરઆન કા હદીષ હોના ઔર નબી મોહતરમ મુહમ્મદ સ.અ.વ. કી બાત કા ભી હદીષ હોના ઈઝહારે મિનશશ્સ હે.

ઈસ્તેલાહે ઈસ્લામ મે નબી મોહતરમ હઝરત મુહમ્મદ સ.અ.વ. કી બાત ચાની કોલ, ફેઅલ ઔર તકરીર કો હદીષ કહેતે હૈ.

કોલ - ઉસકો કહેતે હે જો આપને હુકમ ફરમાયા.

ફેઅલ - ઉસકો કહેતે હે જો આપને અમલ કિયા.

તકરીર - ઉસકો કહેતે હે જો આપ કી મૌજુદગી મે અમલ હુવા ઔર આપને સકુત (ખામોશી) ઈજ્તીયાર કિયા. લિહાઝા કુરઆન વ હદીષ ઈસ્લામ કી બુનિયાદ હૈ. ઉસકો તસ્દીક અલ્લાહ તઆલા કા કલામ કુરઆન પાક કરતા હૈ.

:: પેહલી સદી ::

(૧) દૌરે નબુવ્વત સલ : મુહમ્મદ સ.અ.વ. કી નબુવ્વત કા અહદે મુબારક મક્કા મુઅમ્મમા મે તેરાહ (૧૩) સાલ ગુઝરા. ઉસકે બાદ મક્કા મુઅમ્મમા સે હિજરત કરકે અલ્લાહ કે હુકમ સે મદીના મુનવ્વરહ પહોંચે. ઉસ વક્ત સે સન હિજરી કી ઈબ્તેદા હુઈ હે. મદીના મુનવ્વરહ મે નબુવ્વત કા અહદે મુબારક દસ (૧૦) સાલ રહા. ઈસ તરહ જુમલા ૨૩ સાલ દૌરે નબુવ્વત કે ગુઝરે ઉસ અરસા મે શમઅ ઈસ્લામ કા નૂર સારે આલમ મે ફેલા. લાખો કી તાદાદ મે મુશરીકીન અરબ વ અજમ મશરૂફે બા ઈસ્લામ હુએ. ચે સબકે સબ મુસલમાન વહીચે ઈલાહી (કુરઆન) વ ફરમાને રસૂલ હઝરત મોહમ્મદ

સ.અ.વ. કી ઇતેબાઅ કરતે થે. ઉસકે બાદ ખુલ્ફાએ રાશેદીન રઝી. કા દૌર તકરીબન તીસ સાલ ગુઝરા. જુસકી તફ્સીલ નીચે હે.

(૨) દૌરે ખુલ્ફાએ રાશેદીન રઝી :-

(૧) હઝરત અબુબકર સિદીક રઝી. કા દૌરે ખિલાફત સન ૧૧ હિજરી સે સન ૧૩ હિજરી તક (૨-સાલ, ૩-માહ, ૯-દિન)

(૨) હઝરત ઉમર ફારૂક રઝી. સન ૧૩ હિજરી સે સન ૨૩ હિજરી તક (૧૦-સાલ, ૫-માહ, ૪-દિન)

(૩) હઝરત ઉસ્માન ગની રઝી. કા દૌરે ખિલાફત ૨૩ હિજરી સે સન ૩૫ હિજરી તક (૧૨-સાલ)

(૪) હઝરત અલી રઝી. ૩૫ હિજરી સે સન ૪૦ હિજરી તક (૪-સાલ, ૯-માહ)

જુમલા દૌરે ખિલાફત - ૨૯-સાલ, ૫-માહ, ૧૩-દિન

ઉસ દૌર કે તમામ મુસલમાન સિર્ફ વહીયે ઇલાહી (કુરઆન) ઓર સુન્નતે રસૂલ (હદીષ) પર અલમ કરતે થે. દૌરે સહાબા કિરામ રઝી. -સન ૪૦ હિજરી સે સન ૧૦૦ હિજરી તક, તકરીબન સાઠ (૬૦) સાલ કા ગુઝરા. ઉસ પહેલી સદી કે આખરી સહાબા કિરામ રઝી. કી તફ્સીલ નીચે હે.

(૧) મદીના મુનવ્વરહ કે સહાબા મેં હઝરત સહલ બિન સઅદ રઝી. ને બઈખતેલાફ રિવાયત સન ૮૮ હિજરી સે સન ૯૧ હિજરી, ૯૬ સાલ યા ૧૦૦ સાલ કી ઉમ્રમેં વફાત પાઈ.

(૨) બસરા કે સહાબા રઝી. મેં હઝરત અનસ બિન માલિક રઝી. ને બઈખતેલાફ રિવાયત સન ૯૦ હિજરી યા સન ૯૩ હિજરી, ઝયાદા સે ઝયાદા ૧૦૩ સાલકી ઉમ્રમેં વફાત પાઈ.

(૩) મક્કા મુઅઝ્ઝમા કે સહાબા રઝી. મેં હઝરત અબુ તુફૈલ આમિર બિન વાષિલા રઝી. સબસે આખરી સહાબી થે. જુન્હોને સન ૧૦૦ હિજરી યા બઈખતેલાફ રિવાયત સન ૧૧૦ હિજરી મેં વફાત પાઈ. ઇસ તરહ પહેલી સદી કે ખતમ કે સાથ હી સહાબા એ કિરામ રઝી. કા દૌર ખતમ હુવા. પહેલી સદી કે યે તમામ મુસલમાન કુરઆન વ હદીષ પર અલમ કરતે થે. ઇસ્લામી તાલીમ કા માખઝ યહી થા. ઉસકે સિવા કોઈ દુસરા ન થા.

અહદે નબુવ્વત મેં તદવીને હદીષ કે દલાઈલ.

રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. કે મુબારક ઝમાને મેં કુરઆન મજીદ કી તરહ હદીષેં ભી લિખી જતી થી. ઉસકા બળા એહતેમામ વ ઇન્તેઝામ થા.

- (૧) ઈલ્મ ઔર હદીષ કો લિખકર મુકીદ કરલિયા કરો. (હાકિમ બયાનુલ ઈલ્મ. જુલ્લ ૧ સફા ૭૩)
- (૨) હદીષો કો લિખો કોઈ હર્જ નહીં. (મજમુઅલ ઝવાયિદ સફા ૬૦)
- (૩) અબુ શાહ કો મેરી હદીષ વખુલ્લા લિખકર દે દો. (બુખારી વ મુસ્લિમ)
- (૪) (અચ અબુ રાફેઅ) અપને દાઅે હાથ સે મેરી હદીષ લિખ લિયા કરો. (તિરમિઝી-૩૮૨)
- (૫) કલેમા ગો મુસલમાન કા નામ લિખકર મુજે દે દો. (બુખારી જુ. ૧ સફા - ૪૩૦)
- (૬) મદીના કે ચહુદીયો કો સહીફા એ અમન લિખવાકર દિયા થા. રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. ને અપને ઔર ચહુદ ઔર દીગર મુસલમાનો કે લીચે અમન નામા લિખવા દીયા. (અબુ દાઉદ જુલ્લ-૨ સફા-૨૫)
- (૭) હુદૈબીયા મેં સુલેહનામા લિખવાયા ગયા. (બુખારી જુલ્લ-૧ સફા-૩૭૨)
- (૮) મોહંમદ સ.અ.વ. ને અલી રઝી. કો એક રિસાલા લિખવાકર દીયા જુસમેં મદીના કા હરમ હોના, મસાઈલે જરાહત, ઊંટો કી ઉમ્ર, ઝમીનોં કે અહેકામ, ઝબહ ગૌરુલ્લાહ કી હુરમત, ઝમીન કી ચોરી પર લાનત, વાલેદૈન કો બુરા કહેને પર લાનત, બિદઅતી કો પનાહ દેને પર લાનત વગૈરહ કે મસાઈલ થે.
- (૯) અલી રઝી. ફરમાતે હૈ, હમને રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. સે કુરઆન મજુદ લિખા હૈ, ઔર ઉસ સહીફા ચાની હદીષ કે ઈસ રિસાલે કો. (બુખારી)
- (૧૦) ઈબ્ને ઉમર રઝી. ફરમાતે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. ને કિતાબુલ સદકા લિખવાઈ ફિર આપકા ઈન્તેકાલ હો ગયા. ચે કિતાબ હાકિમો કે પાસ રવાના ન કી જા સકી કે આપકે બાદ અબુબકર રઝી. ને ઉસ પર અમલ કીયા ફિર અબુબકર રઝી. કે ઈન્તેકાલ કે બાદ ઉમર રઝી. ને ઉસ પર અમલ કિયા.
ચે કિતાબ ઉમર રઝી. કે ખાનદાનમેં મહફુઝ રહી. ઉમર રઝી કે પોતે સાલીમ રઝી. ને ચે કિતાબ ઈમામ ઝહરી રહ. કો પળ્હને કે લીચે દી જુસે ઈમામ ઝહરી રહ. ને ચાદ કર લીયા. ઉસ કી નકલ ખલીફા ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ ને કરાઈ. (અબુદાઉદ, બેચહકી, મુસ્તદરક હાકિમ જુલ્લ-૧ સફા-૨૯૨)
- (૧૧) મોહંમદ સ.અ.વ. ને અપને આખરી અહદ મેં હદીષ કી એક ઝખીમ કિતાબ જુસમેં તિલાવતે કુરઆન મજુદ, નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, તલાક અત્તાક કિસાસ, દીયત ઔર દીગર ફરાઈઝ વ સુનન ઔર કબીરહ ગુનાહોંકી તફસીલ તહેરીર કરવા કે અમ્ર બિન હઝમ

રઝી. સહાબી કી મારફત ચમન વાલોં કે પાસ ભિજવાઈ થી. (દાર. કતની, દારમી, બચહકી, મુસ્નદ અહમદ, ઇબ્ને ખુઝૈમા, ઇબ્ને હિબ્બાન, મુઅત્તા ઇમામ માલિક, સુનન નિસાઈ) જામેઈયત મસાઈલ કે લિહાઝ સે ઉસ કિતાબકો હદીષ કી પહેલી કિતાબ કહેના ચાહિએ જો મોહંમદ સ.અ.વ. ને ખુદ હી લિખવાઈ હે. ઇસ તરહ સરદારાને અરબ શાહાને અજમ કો દાવતે ઇસ્લામ કી તહેરીરેં ભેજી થી.

(૧૨) હિરકલ બાદશાહ ને રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. કા વોહ નામાએ મુખારક મંગવાયા જો આપને દહયા કલબી કો સન-૬ હિજરીમે દેકર બસરાકે હાકીમ કે પાસ ભેજાયા ઉસને વોહ હિરકલ કે પાસ ભિજવાયા (બુખારી શરીફ જીલ્દ-૧ સફા-૪)

(૧૩) મઆઝ રઝી. કે સાહબઝાદે કા ઇન્તેકાલ મદીના મુનવ્વરહ મેં હો ગયા મઆઝ રઝી. ચમન મેં થે ઉન્હે બળા રંજ ઔર અફસોસ હુવા તો રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. ને મઆઝ રઝી. કે પાસ (તાઅઝીયત નામા તહેરીર કરવા કર રવાના ફરમાયા. (મુસ્તદરક હાકિમ જી. ૩ સ. ૩૭૩, તારીખે ખતીબ જી. ૩ સ. ૮૯)

(૧૪) અબુ હુરૈરહ રઝી. સે મરવી હે કે સહાબામેં મુઝસે ઝયાદહ અહાદિષે રસૂલુલ્લાહ કો રિવાયત કરનેવાલા કોઈ નહીં હે મગર અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝી. ઇસસે મુસ્તસના હે ઇસલીચે કે વોહ હદીષોંકો લીખ લીયા કરતે થે. ઔર મેં લીખતા નહીં થા. સિફ મુંહ મુખાની ચાદ કર લીયા કરતા થા. (બુખારી તિરમિઝી)

(૧૫) અબુ હુરૈરહ રઝી. ૫૩૭૬ હદીષોં કે હાફિઝ થે. હઝરત બશીર બિન નહીક તાબઈ રહ. સે મરવી હે કે મેં અબુ હુરૈરહ રઝી. સે હદીષેં સુનતા થા તો લિખ લીયા કરતા થા. ફિર જબ મેંને ઉનસે રૂપસત હોને કા ઇરાદા કીયા તો વોહ કિતાબ લેકર ઉન કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા ઔર પઞહકર સુનાયા ફિર ઉનસે દરયાફત કિયાકે ક્યા ચે સબ વોહી હદીષેં હૈં જો મેંને આપસે સુની હૈં, ફરમાયા હાં. (સનન દારમી)

(૧૬) રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. ને મરઝુલ મૌત મેં અહકામે ઝરૂરીયા જૈસે જઝીરહ એ અરબસે મુશ્રેકીન વ ચહુદ કા અમરાજ, વફુદકી ખાતિરદારી, તજહીઝ, જૈસે હઝરત ઓસામા રઝી., કબરે નબવી સલ. કો સજદા ગાહ ન બનાને ઔર ખિલાફતે અબુબકર વગૈરા ઓમુર તહેરીર કરાને કે લીએ કલમ દવાત ઔર કાગઝ તલબ ફરમાયા. (બુખારી જી. ૧ સ. ૪૪૯, મુસ્લિમ જી. ૨ સ. ૪૨)

બહરહાલ ઈસ કિસ્મ કે નબવી સલ. નોશતે બહોત હૈ. મઝમુન કી લંબાઈ કે ખૌફસે મુખ્તસર પેશ કીયા ગયા હૈ જુનસે સાફ ઝાહિર હૈ કે મોહંમદ સ.અ.વ. અપની ઝિંદગી હી મેં અપની હદીષોં કો ખાસ એહતેમામ સે મૌકે બ મૌકે લિખવાયા કરતે થે. ચુનાંચે મુસ્તદદ અસ્હાબે કિરામ રઝી. ને ઉન અહાદીષ કો જમા વ મહેફુઝ કીયા મઝીદ તફ્સીલ નીચે હૈ;

(૧૭) સહીફા સાદકા કે નામ સે મશહુર હૈ જુસે અમ્ર બિન અલ આસ રઝી. ને તૈયાર કીયા થા. ઉસમેં હજાર સે કુછ કમ હદીષે હૈ જો મુસ્નદ અહેમદ મેં મૌજુદ હૈ.

(૧૮) એક સહીફા સહીહા કે નામસે મશહુર હૈ જુસે હમામ બિન મિન્બા અબુ હુરૈરહ રઝી. કે શાગિર્દ તૈયાર કીયા હૈ. ઉસકી અહાદીષ ભી મુસ્નદ ઈમામ અહેમદ મેં મૌજુદ હૈ. ઔર ઈમામ બુખારી વ મુસ્લિમ ને ભી અપની કિતાબોં મેં શામિલ કી હૈ.

ઉસ મજમુઆ કા કલમી નુસ્ખા અબ તક દમિશ્ક વ બર્લિન કી લાઈબ્રેરીયોં મેં મહેફુઝ હૈ.

(૧૯) મુસ્નદ અબુ હુરૈરહ રઝી. કે નામ સે ચાદ કીયા જાતા હૈ. ઉસમેં અબુ હુરૈરહ રઝી. કી તમામ મરવિયાત મૌજુદ હૈ ઔર ઉસકા કલમી નુસ્ખા જર્મની કી લાઈબ્રેરી મેં મૌજુદ હૈ.

(૨૦) એક સહીફા અલી રઝી. કે નામ સે મશહુર હૈ.

(૨૧) હજ્જતુલ વિદાઅ કે ખુત્બે કો ખુદ રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. કે હુકમ સે લિખા ગયા.

(૨૨) સહીફા જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ કે નામ સે મશહુર હૈ જુસે ઉન કે દો શાગિર્દ વહબ બિન મિન્બા ઔર સુલેમાન બિન કૈસ અલ શીકરી ને તૈયાર કીયા થા.

(૨૩) સહીફા આઈશા રઝી. જુસે અમ્ર બિન જુબૈર ને તૈયાર કીયા થા.

(૨૪) સહીફા અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રઝી. કે નામ સે મશહુર હૈ. ઉસ સિલસિલેમેં સઈદ બિન હિલાલ રિવાયત કરતે હૈ કે અનસ રઝી. ને અપના સહીફા હમેં દિખલાયા ઔર કહા કે યે અહાદીષ મેંને રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. સે સુની ઔર લિખ લી. ફિર મેંને રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. કો દિખાઈ ઔર આપ સલ. ને ઉનકી તસદીક ભી ફરમા દી.

દુસરી વ તીસરી સદી.
વિલાદતે અઈમ્મા અરબાઅ.

નામ	સન વિલાદ	સન વફાત	ઉંમર	સાકીન	તસનીફ
ઈમામ અબુહનીફા રહ.	૮૦ હિજરી	૧૫૦ હિજરી	૭૦ સાલ	કુફા	-
ઈમામ માલિક રહ.	૯૩ હિજરી	૧૭૯ હિજરી	૮૬ સાલ	મદીના	મોઅતા માલિક.
ઈમામ શાફઈ રહ.	૧૫૦ હિજરી	૨૦૪ હિજરી	૫૪ સાલ	મિસર	મુસ્નદ શાફઈ.
ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ રહ.	૧૬૪ હિજરી	૨૪૧ હિજરી	૭૭ સાલ	દમિશ્ક	મુસ્નદ અહમદ.

દુસરી સદી હિજરી સે અઈમ્મા અરબાઅ કા દૌર શુરૂ હુવા. હમારે નબી મોહતરમ સલ. સે તરબીયત ચાફતા સહાબા કિરામ રઝી. અલ્લાહ કો પ્યારે હો ગએ. આએ દીન મસાઈલ કી મુરજેઅત કે લિએ સહાબા રઝી. કા ફુકદાન હુવા. યહાં સે મિલ્લતે ઈસ્લામીયા કી આજમાઈશ કા દૌર શુરૂ હુવા. અબ યહી હઝરાત અઈમ્મા અરબાઅ અપને અપને ઈલાકે મેં અવામુજ્જાસ કે લિએ મુરજઅ રશદ વ હિદાયત બને હુએ થે. ઉન હઝરાત કે પાસ કોઈ મસઅલા આતા તો કુરઆન વ હદીષ પેશ કરતે ચા અપની રાય વ ક્યાસ સે કામ લેતે ઔર અલ્લાહ સે ડરતે હુએ યે એલાન કરતે કિ સહીહ હદીષ હી મેરા મઝહબ હે.

- (૧) ઈમામ અબુહનીફા રહ. ને કુફા મેં ઝિંદગી ગુઝારી. જહાં કા સીયાસી શીરાઝા મુન્તશીર થા. વો મકતલ હુસૈન રઝી. રહા. અહલેતશીઅ કા મરકઝ થા. વહાં ઈમામ મવસુફ કો બહુત કમ અહાદીષ હાંસિલ હુઈ જુસ કી વજહ સે ઝયાદા તર મસાઈલ વોહ રાય ક્યાસ સે હલ કરતે થે ઔર સાથ હી યે હિદાયત દેતે કી નબી સલ. કી હદીષ કે મુકાબલે મેં મેરી બાત રદ કર દો.
- (૨) ઈમામ માલિક રહ. ને શહર મદીના મુનવ્વરહ મેં ઝિંદગી ગુઝાર કર જીતના હો સકા નબી સલ. કી અહાદીષ કો જમા કીયા ઔર અપની કિતાબ કા નામ મોઅતા ઈમામ માલિક રખ્યા જુસકી વજહ સે મસાઈલ મેં ઉન કી રાય બહુત કમ મિલતી હે.
- (૩) ઈમામ શાફઈ રહ. કા પહલા દૌર બસરા મેં ઔર દુસરા મિસર મેં ગુઝરા. જીતના હો સકા ઉન્હોંને નબી સલ. કી અહાદીષ કો અપની કિતાબ મેં જમા કીયા ઔર ઉસકા નામ મુસ્નદ શાફઈ રખ્યા.
- (૪) ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ રહ. ભી જમા હદીષ મેં મશગુલ રહે. અહાદીષે નબવી સલ. કા બહુત સા હિસ્સા ઉન કે હાથ આયા. અપની કિતાબ કા નામ મુસ્નદ અહમદ રખ્યા. ઈમામ મવસુફ કે

સારે મસાઈલ રાય વ ક્યાસ સે બે નિયાઝ હે.

બહેસીયત મજમુઈ ચે દૌર અઈમ્મા અરબાઅ ભી તકવા કે લિહાઝ સે કુરઆન વ હદીષ કી મુરજિઅત કા થા. અગર કીસી ઈમામ કી જાનિબ સે કોઈ રાએ કાઈમ હોતી તો વહ આરઝી રેહતી હદીષે રસુલ સલ. કે મિલતે હી બરખાસ્ત હો જાતી.

-: અકવાલે અઈમ્મા અરબાઅ :-

અલ્લાહતઆલા રેહમતે નાઝિલ ફરમાએ તમામ ઈમામો પર કી ઈન્હોને કીતની હક બાતે કહી હે.

-: અકવાલે ઈમામ અબુ હનીફા નૌમાન બિન શાબિત રહ. :-

- (૧) ઈમામ અબુ હનીફા રહ. ફરમાતે હૈં. કી મેરે કૌલ પર ફતવા દેના હરામ હે જબતક મેરી બાત કી દલીલ માલુમ નહો. (મિઝાને શોઅરાની, ઈકદુલ જય્યદ સફા-૭૦)
- (૨) જબ મેરા કૌલ કુરઆન કે ખિલાફ હો તો ઉસે છોળદો. લોગોને પૂછા જબ આપકા કૌલ હદીષ કે ખિલાફ હો ફરમાયા ઉસ વક્ત ભી છોળ દો ફીર પૂછા જબ સહાબા રઝી. ફરમાન કે ખિલાફ હો. કહા તબ ભી છોળ દો. (ઈકદુલ જય્યદ સફા-૫૩)
- (૩) જબ દેખો કી હમારે કૌલ કુરઆન વ હદીષ કે ખિલાફ હે તો કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરો ઔર હમારે અકવાલ કો દીવાર પર દે મારો. (મીઝાને શોઅરાની, ઈકદુલ જય્યદ સફા-૫૩)
- (૪) ઈમામ અબુ હનીફા કા ચે કૌલ આબેઝર સે લિખને કે લાયક હે ફરમાતે હૈં. સહીહ હદીષ હી મેરા મઝહબ હે. (ઈકદુલ જય્યદ સફા-૫૩) જો હદીષ સે સાબીત હો વહ સર આંખો પર હે. (ઝફરુલ ઈમાની)
- (૫) મેરી તકલીદ ન કરના ઔર ન માલિક રહ. કી ઔર ન કીસી ઔર કી તકલીદ કરના ઔર અહકામે દીન વહાં સે લેના જહાં સે ઉન્હોને લીચે હે. ચાની કુરઆન વ હદીષ સે. (તોહફુલ અઝીયાસ ફી બયાનુલ અબરાર)

ઈન અકવાલ સે ચે બાત રોઝે રોશન કી તરહ સાફ ઝાહીર હે કી ઈમામ અબુ હનીફા રહ. કા અકીદા વ મઝહબ કુરઆન વ હદીષ હે જો મસઅલા સહીહ હદીષ સે સાબીત હો વહ કાબીલે અમલ હે ઉસકે અલાવા ફરમાયા કી મેરી તકલીદ ન કરના ઔર ન હીં બગૌર દલીલ મેરી બાતોં કો માનના, સિફ કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરના. ઈમામ મૌસુફને કીતની હક બાત કહી હે અલ્લાહતઆલા ઉનકી કબર કો નૂરસે ભરદે.

-: અકવાલે ઈમામ માલિક બિન અનસ રહ. :-

ઈમામ માલિક રહ. ફરમાતે હે :

- (૧) દુન્યામેં કોઈ શખ્સ એસા નહીં કી જુસ કી બાઝ બાતે દુરસ્ત ઔર બાઝ ગલત ન હો ફીર ઉસકી દુરસ્ત બાતે લેલી જાતી હે ઔર ગલત રદ કરદી જાતી હે સિવાએ મુહમ્મદ સલ. કે કી તમામ બાતે સહીહ વ દુરસ્ત ઔર માન હી લેને કે લાઈક હે. એક બાત ભી સારી ઝિંદગી કી છોળને કે કાબીલ નહીં. (ઈઝ્દુલ જય્યદ સફા-૭૦)
- (૨) મેં સીફે એક ઈન્સાન હું. કભી મેરી બાત દુરસ્ત હોતી હે ઔર કભી ગલત, તો તુમ મેરી ઈસ બાત કો જો કુરઆન વ હદીષ કે મુતાબીક હો લે લીયા કરો ઔર ઉસ બાતકો જો ઉસકે ખિલાફ હો છોળ દીયા કરો. (યાની મેરી તકલીદ મત કરો) (જલબુલ મુનફઅત સફા-૭૪)
- (૩) પસ તુમ મેરી રાએ પર બગોરે નઝર કરો. ઔર અગર વહ કુરઆન વ સુન્નત કે મુવાફીક હો તો કબુલ કરો ઔર જબ ખિલાફ દેખો તો તર્ક કર દો.

-: અકવાલે ઈમામ મુહમ્મદ બિન ઈદરીસ શાફી રહ. :-

ઈમામ શાફી ને ફરમાયા :

- (૧) જબ મેં કોઈ મસઅલા કહું ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ. ને મેરે કૌલ કે ખિલાફ કહા હો તો જો મસઅલા હદીષ સાબિત હો વહી ઊલા હે પશ મેરી તકલીદ મત કરો. (ઈઝ્દુલ જય્યદ સફા-૫૪)
- (૨) જબ સહીહ હદીષ મીલ જાએ (જાનો કી) મેરા મઝહબ વહી હૈ, ઔર જબ મેરે કલામ કો હદીષ કે મુખાલીફ દેખો તો (ખબરદાર) હદીષ પર અમલ કરો ઔર મેરે કલામ કો દીવાર પર દે મારો. (ઈઝ્દુલ જય્યદ સફા-૭૦)
- (૩) ઈમામ શાફી રહ. ને અપની તકલીદ ઔર ગૈર કી તકલીદ સે મના કીયા હૈ (ઈઝ્દુલ જય્યદ)

-: અકવાલે ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ રહ. :-

ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ રહ. ને ફરમાયા :

- (૧) હરગીઝ ન મેરી તકલીદ કરના ઔર ન ઈમામ માલિક કી ઔર ન ઈમામ શાફી કી ઔર ન ઈમામ અવઝાઈ કી ઔર ન ઈમામ ષબીકી

જહાંસે એ તમામ ઈમામ દીન કે અહકામ વ મસાઈલ લેતે થે તુમભી વહી સે (કુરઆન વ હદીષસે) લેના. (ઈફ્કુલ જય્યદ સફા-૭૦)

(૨) કીસીકો અલ્લાહ ઓર ઉસ્કે રસૂલ કે સાથ કલામ કી ગુંજાઈશ નહીં હૈ. (ઈફ્કુલ જય્યદ)

ઈન ચારો મોહતરમ ઈમામો કે અક્વાલ સે એ બાત ઝાહિર હોતી હૈ કી ઉન્હોને રસૂલુલ્લાહ સલ. કી હદીષ કે મુતાબિક મા અના અલયહી વ અસહબિહી કા રાસ્તા ઈખ્તયાર કરને કા હુકમ ફરમાયા એ સબકે સબ કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરતે થે. ચહી ઉનકા મઝહબ થા, ઈન ચારો બુખુર્ગો ને અપની તકલીદ સે મના કીયા ઓર કીસીને ભી અલગ મઝહબ અપને નામસે મનસુબ કરકે મુરતબ નહી કીયા. નબી કરીમ સલ. ને ફરમાયા સબ સે બેહતર ઝમાના મેરા હૈ. ફીર વહ બો ઉન કે બાદ વાલે હૈ અપને ઝમાના કે બાદ દો ઝમાનોકા ઝીક કીયા. (બુખારી)

અલ્લામા ઈબ્ને હજર રહ. ફતહુલ બારી પારા ૧૪ બાબ ફઝાઈલે અસ્હાબુન નબી સલ. મેં તહરીર ફરમાતે હૈ. તબેતાબેઈન દો સો બીસ (૨૨૦) બરસ તક ઝિંદા રહે ઉનકે ઝમાને મેં ભી કીસી ખાસ શખ્સ કી તકલીદ વ ખાસ શખ્સ કા મઝહબ કીસીકા ન થા. મોહતરમ અઈમ્મા કે શાર્ગીદો ને બાઝ મસાઈલ મે ઈખ્તીલાફ કીયા હૈ.

ઈસ લિયે કી વહ મુકલ્લીદ ન થે. અલ્લામા સનદ બિન ઈતાન રહ. તહરીર ફરમાતે હૈ કી સહાબા કે ઝમાને મે કીસી ખાસ શખ્સ કે નામ કા મઝહબ ન થા. જુસકી તકલીદ કી જાતી હો. બહર હાલ કુરને સલાસા મે તકલીદ કા વુજુદ ન થા.

:: કુતુબે અહાદીષ કી મઝીદ તફસીલ ::

નામ મુહદીષ	વિલાદત	વફાત	ઉંમર	સાકીન	કુતુબે હદીષ
અબુમુહમ્મદ અબ્દુલ્લાહ અ. રહમાન બિન ફઝલ	સન ૧૮૦ હિજરી	સન ૨૫૫ હિજરી	૭૫ સાલ	સમર કનદ	સુનન દારમી
અબુઅબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન ઈસ્માઈલ બુખારી	સન ૧૯૪ હિજરી	સન ૨૫૬ હિજરી	૬૨ સાલ	બુખારા	સહીહ બુખારી
અબુદાઉદ સુલેમાન બિન અશઅત રહ.	સન ૨૦૨ હિજરી	સન ૨૭૫ હિજરી	૭૩ સાલ	બસરા	સુનન અબુદાઉદ
અબુહસન મુસ્લિમ બિન હેજાજ રહ.	સન ૨૦૪ હિજરી	સન ૨૬૧ હિજરી	૫૭ સાલ	નેશાપુર બુરાસાન	સહીહ મુસ્લિમ
અબુઈસા મુહમ્મદ બિન ઈસાબિન ધર રહ.	સન ૨૦૯ હિજરી	સન ૨૭૯ હિજરી	૭૦ સાલ	તરમઝ	જામિઅ તિરમિઝી
અબુઅબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન ચઝીદ માઝા રબઈ રહ.	સન ૨૦૯ હિજરી	સન ૨૭૩ હિજરી	૬૪ સાલ	ઈરાક કઝવીન	સુનન ઈબ્ને માઝહ
અબુઅબ્દુર્રહમાન બિન અહમદ બિન શોએબ રહ.	સન ૨૧૫ હિજરી	સન ૩૦૩ હિજરી	૮૮ સાલ	બુરાસાન	નસાઈ
અબુહસન બિન અલી બિન ઉમર રહ.	સન ૩૦૫ હિજરી	સન ૩૮૫ હિજરી	૮૦ સાલ	બગદાદ	દારકુતની
અબુબકર અહમદ બિન હસન	સન ૩૮૪ હિજરી	સન ૪૫૮ હિજરી	૭૪ સાલ	નીશાપુર	બયહકી
શેખવલીઉદ્દીન મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ ખતીબ રહ.	સન ૪૩૫ હિજરી	સન ૫૧૬ હિજરી	૮૧ સાલ	મરૂ, તબરીઝ	મિશકાત

મશહુર કુતુબે અહાદીષ દર્જ કી ગઈ. ઉનકે અલાવા કઈ કુતુબે અહાદીષ લિખી ગઈ હે.

અકવાલે શેખ અ.કાદીર જિલાની રહ.

શેખ અ.કાદીર જિલાની કી વિલાદત સન ૪૭૦ હિ. ઔર વફાત સન ૫૬૧ હિ. ઉંમર ૯૧ સાલ સાકીન બગદાદ, તસાનીફ, ગુનચતુતાલેબીન, ફતહુલગૈબ, ફતેહ રબ્બાની.

શેખ અ.કાદીર જીલ્લાની રહ. ને અપની કિતાબ ફતહુલ ગૈબ મેં કીતની ઝબરદસ્ત નસીહત વ હીદાયત ફરમાઈ હે. મુલાહેઝા હો.

“કુરઆન વ હદીષ કો અપના ઈમામ બનાલો ઓર ગૌર વ ફીક કે સાથ ઉંનકા મુતાલા કર લીયા કરો. ઈધર ઉધર કી બહષ વ તકરાર ઓર હર્સ વ હોંસકી બાતો મેં ન ફસ જાઓ. સીફ કીતાબુલ્લાહ ઓર સુન્નતે રસુલ સલ. પર અમલ કરો ઓર યે હકીકત સમજ લો કી કુરઆન કે અલાવાહ હમારે પાસ અમલ કે કાબીલ કોઈ કીતાબ નહીં ઓર મુહમ્મદ સલ. કે સીવા હમારા કોઈ રેહબર નહીં જીસકી હમ તાબેદારી કરે. કભી કુરઆન વ હદીષ કે દાયરે સે બાહર ન હો જાના વરના ખ્વાહીશે નફસાની ઓર અગવાએ શૈતાની તુમહેં સીધે રાસ્તે સે ભટકા દેંગે યાદ રખો ઈન્સાન, અવલીયા અલ્લાહ ઓર અબ્દાલ કે દરજે પર ભી કીતાબુલ્લાહ વ સુન્નતે રસુલ સલ. પર અમલ કરને સે હી પહુંચ સકતા હે.” (ફતહુલ ગૈબ)

તકલીદ શખ્સી કી તારીફ

- (૧) મુકલ્લીદ કી દલીલ ઉસકે મુજતહીદ (ઈમામ) કા કૌલ હે. ન વહ ખુદ તહકીક કર સકતા હે ઓર ન અપને ઈમામ કી તહકીક પર ગૌર કર સકતા હે. (મુસ્લિમુલ - ખબુત મુજતબાઈ)
- (૨) તકલીદ કેહતે હે ગૌર નબી (ઈમામ-મુજતહીદ) કે કૌલ કો બગૌર ઉસકી દલીલ જાને માન લેના. (જુમ્હુલ-જવામેઅ)
- (૩) મુલ્લા અલી કારી રહ. હનફી ફરમાતે હે, ગૌર નબી (ઈમામ) કે કૌલ કો બગૌર દલીલ માનના તકલીદ હે. (શરહ. કસીદા. ઈમાલી)
- (૪) મુકલ્લીદ કી દલીલ સીફ ઉસકે ઈમામ કા કૌલ હી હે. મુકલ્લીદ સીફ યહી કહે કી મસઅલા કા હુકમ યહી હે. ક્યુંકી મેરે ઈમામ કી રાએ યહી હે. ઓર જો રાએ મેરે ઈમામ કી હો મેરે નઝદીક સહીહ હે. (તૌઝી તલવીહ)
- (૫) ઈમામ કા કૌલ મુકલ્લીદ કી દલીલ હે. (તૌઝીહ)
- (૬) ન કોઈ ફતવા દીયા જાએ ઓર નહી અમલ કીયા જાએ મગર ફક્ત ઈમામ કે કૌલ પર. (દુર્રે મુખ્તાર. જિલ્લ. અવ્વલ)

તકલીદ કા મતલબ યે હે કી મુકલ્લીદ જીસ ઈમામ કી તકલીદ કર રહા હે વહ. સીફ ઉસ ઈમામ કે કૌલ પર હી ચલે. તહકીક કરના દલીલ ચાહના તકલીદ કો તોળ દેના હે. બીલ અલ્જાઝ દીગર તકલીદ ઈબાદત હુઈ, ગેરનબી કી બાતોંકો બગૌર દલીલ શરઈ (કુરઆન વ હદીષ) હેસીયત સે માન લેના ઓર અમલ કરના.

:: યોથી સદી ::

તકલીદે શખ્સી કી ઈબ્તીદા યોથી સદી મેં હુઈ (એઅલામુલ-મુવક્કેઈન જીલ્લ-૧ સફા-૨૨૨) તઝકરતુલ હુફ્ફાઝ સ.૨૦૨ મેં હે કી રસૂલે કરીમ સે લેકર તીનો ઝમાનો ખેરલ ફુરન તક તકલીદ કા વબુદ હી ન થા. ખેરલ ફુરનકે બાદ તકલીદકા વબુદ પાયા જાત હે યોથી સદીસે છઠી સદી તક ઈસી તરહ તકલીદકા સીલસીલા રહા.

સનવારી કા લિહાઝ કરતે ફુતુબે ફિકા કી ઈબ્તીદા કો પેશ કીયા જા રહા હે,

:: પાંચવી સદી ::

નામ કિતાબ	સન તસનીફ	નામ કિતાબ	સન તસનીફ
૧-ફુદુરી (ફીકાકી પેહલી કીતાબ)	સન.૪૨૮ હિ.	૧૫-ખુલાસા કીદાની	નવી સદી
૨-હીદાયા (ફીકાકી મોઅતબર કીતાબ)	સન.૫૮૩ હિ.	૧૬-હીલીયા	નવી સદી
૩-ફતાવા કાઝી ખાં	છઠી સદી	૧૭-ખહરુર રાઈફ	દસવી સદી
૪-ફતાવા વાહીયા	છઠી સદી	૧૮-ગુનચતા	દસવી સદી
૫-મીનચુલ મસલા	સાતવી સદી	૧૯-તનવીરુલ અબસાર	દસવી સદી
૬-કીનીયા	સાતવી સદી	૨૦-ઝખીરતુલ ઉકબા	દસવી સદી
૭-કનમુલ દકાઈફ	સન.૭૧૦ હિ.	૨૧-દુર્રેમુખ્તાર	સન.૧૦૧૧હિ
૮-શરહ વકાયા	સન.૭૪૫ હિ.	૨૨-ફતાવા ખૈરીયા	ગ્યારવી સદી
૯-નહાયા	આઠવી સદી	૨૩-ફતાવાઆલમગીરી	સન.૧૧૧૮હિ
૧૦-અનાયા	આઠવી સદી	૨૪-માલા બદમના	સન.૧૨૨૫હિ
૧૧-તહતાવી	આઠવી સદી	૨૫-બહેશતી ઝેવર	સન.૧૨૨૫હિ
૧૨-જામીઅુલ રમુજ	આઠવી સદી	૨૬-મિરાકુલ ફલા	તેરવી સદી

મઝકુરહ મશહુર ફુતુબે ફીકા કે અલાવા ફીકા કી કઈ કીતાબે લીખી ગઈ જિન્હે લંબી બાત ન હો જાએ ઈસકે ડરસે લીખા નહીં હે.

:: સાતવી સદી ::

સાતવી સદી હિજરી મે પહેલી મરતબા ચાર કાઝી. (નિસ્ખતે અઈમ્મા) મુકર્રર કીએ ગએ ઔર રફ્તા રફ્તા મુકલ્લીદીન કી તાઅદાદ બઢતી ગઈ ઔર સલાતીન કા મૈલાન ભી તકલીદ હી કી તરફ હો ગયા, હર એક બાદશાહ અપને ખયાલ કા કાઝી મુકર્રર કરતા ગયા ઔર હર

એક ફીરકા અપને અપને મઝહબ કો ફરોગ દેતા ગયા. નીઝ એક દુસરે કો મગલુબ વ ઝેર કરને કી તદબીરે કરને લગા. બીલા આબિર શાહ બીબર્સ ને સન. ૬૬૫ હિ. મિસર વ કાહીર મેં ચાર મઝહબ કે ચાર કાઝી હનફી, માલિકી, શાફઝી વ હમ્બલી મુકર્રર કીએ.

યહીં તરીકા જારી હો ગયા. સરકારી તૌર પર ચારોં મઝાહીબ કો બરહક તસલીમ કર લીયા ગયા ઇસ તરહ બઝોરે સલાતીન યે નયે ઇબાદ મઝાહીબ ઇસ્લામ મેં દાખીલ કીએ ગયે.

(દીને હકરા ચાર મઝહબ સા ખંદર, રખના દુર દીને નબી સલ. અંદા ખતનદ) એક દીને ઇસ્લામકે ચાર ટુકડે કર દીએ ગયે. યે નિસ્ખતે અઈમ્મા વ નિસ્ખતે મઝહબ સાતવીં સદીસે શુર હુઈ. આઠવીં સદી ભી ઇસી હાલ મેં ગુઝરી.

:: નબી સદી ::

ચાર મુસલ્લે બયતુલ્લાહ શરીફ મેં (નિસ્ખતે અઈમ્મા) કાઈમ કીએ ગયે. યુનાંચે અવાઈલ નબી સદીમેં ચરાકસા કે સુલતાન ફર્ખ બિન બરકુકને બયતુલ્લાહ શરીફ કે ઇહાતેમેં મુસલ્લા ઇબ્રાહીમી કે અલાવાહ યે નયે ચાર મુસલ્લે હનફી, માલિકી, શાફઝ, હમ્બલી કાઈમ કર દીયે.

ઉસકે બાદ ઇન ચારોં મુસલ્લો કા મુઆમલા દાખીલે દીને સમજા જાને લગા. અલ્લામા શૌકાની રહ. ફરમાતે હે કી ઉસ ઝમાને કે એહલે ઇલ્મ ને ઉસકી શહીદ મુખાલિફત કી. (અલ. ઇરશાદ. સફા-૫૮)

યે નયે ચારો મુસલ્લે નબી સદી સે તેરવીં સદી તક બરાબર કાઈમ રહે.

:: ચૌદહવી સદી ::

ચારો મુસલ્લે (નિસ્ખતે અઈમ્મા) બરખાસ્ત કીએ ગયે.

બયતુલ્લાહ શરીફ મેં અઈમ્મા અરબાઅ કે મૌસુમા નૌ ઇબાદ મુસલ્લો કો બાની સઉદી હુકુમત શાહ અ. અઝીઝ ને સન. ૧૩૪૩ હિ. મેં બરખાસ્ત કરકે સિર્ફ એક મુસલ્લા ઇબ્રાહીમી કદીમ કો જો ઇબ્તીદાએ ઇસ્લામ સે થા હસબે સાબીક બરકરાર રખા. જો અબતક મૌજુદ હે ઇસી મુસલ્લે સે હી તમામ નમાઝે અદા હોતી હે.

હમને બુનીયાદી તૌર પર સનવારી તફ્સીલ કે સાથ હર નૌ ઇબાત સે અવામુજ્જાસ કો આગાહ કીયા હે ઇસ હક ગોઈ સે વાકીફ હોને કે બાદ ઇન્સાફ કી બાત તો યે હે કી કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરને કો લાઝીમ પકળે ક્યુંકી આખેરત કી નજાત કા દારોમદાર ઇસી પર મૌકુફ હે હર શોઅબાએ હયાત મેં અલ્લાહ કા હુકમ ક્યા હે. ઔર નબી સલ. કા

હુકમ ક્યા હે ઔર અમલ ક્યા હે. ઉસકો મલહુઝ રખકર અમલ કરે ઈસ તરહ કા અમલ જન્નતકી તરફ લે જાતા હે. આખીરકાર એક દિન જન્નત મેં દાખીલ હો જાઓગે. ઈન્શાઅલ્લાહ

:: લાઅહે અમલ ::

અહકામાતે રખ્ખાની (કુરઆન)

(૧) રસૂલુલ્લાહ સલ. કી જિંદગી તુમ્હારે લીચે એક ઉમદા ઔર મુકમ્મલ નમુના હે (અહઝાબ. ૨૧) બશરતે કી અલ્લાહત્આલા ઔર ક્યામત કે દિન પર ઈમાન હો.

ઈબ્તિદાએ રસૂલ સલ. કી કુરઆને કરીમ મેં બારબાર તાકીદ આઈ હે.

(૨) જુસને રસૂલ સલ. કી ઈતાઅત કી દરહકીક્ત ઉસને અલ્લાહ કી ઈતાઅત કી (નિસા-૮૦)

ઈસ ફરમાન આલીશાન સે રસૂલ સલ. કી ફરમાબરદારી કો અલ્લાહતઆલા ને અપની ફરમાબરદારી ફરમાકર હમારી જિંદગી કી રહેનુમાઈ ફરમાઈ હે ચે અલ્લાહ કા અહેસાને અઝીમ હે. ઈસ અહેસાન કા હમ જુસ કદર શુક્ર અદા કરે કમ હે.

(૩) કસમ હે તેરે રખ કી ચે મોમીન નહીં હો સકતે જબતક કી ચે તુમે આપસ કે ઝગડેમેં હાકીમ ન બનાએ ઔર ફીર જો હુકમ તુમ લગાદો ઉસસે આઝરદહના હો બલ્કી પુરે તૌરપર ઉસે માન લે. (નિસા-૬૫)

(૪) અચ ઈમાનવાલો, ઈસ્લામ મેં પુરે કે પુરે દાખીલ હો જાઓ ઔર શયતાન કી પેરવી મત કરો ક્યુંકી વહ તુમ્હારા ખુલ્લા દુશ્મન હે. (બકરહ. ૨૦૮)

(૫) અગર તુમ અલ્લાહસે મહોબ્બત રખતે હો તો મેરી ઈતીબાઅ કરો. અલ્લાહ તુમસે મહોબ્બત કરેગા ઔર તુમ્હારે ગુનાહ મુઆફ કર દેગા. (આલે. ઈમરાન. ૩૧)

(૬) અચ ઈમાનવાલો, અલ્લાહ ઔર રસૂલ ઔર અપને મેં સે ફરમાન રવાઓંકી તાબેદારી કીયા કરો. ફીર અગર કીસી મુઆમલે મેં તુમમે ઝગડા પળે તો ઉસકો અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ કી તરફ ફેરો. અગર તુમ અલ્લાહ ઔર ક્યામત પર ચકીન રખતે હો. (નિસા-૫૯)

(૭) હુકમ માનો અલ્લાહકા ઔર ફરમાબરદારી કરો ઉસકે રસૂલ કી. મત ઝગડો આપસમેં પસેપુશ્ત હો જાઓગે ઔર ઉખડ જાએગી હવા તુમ્હારી. (અન્ફાલ-૪૬)

(૮) અચ ઈમાનવાલો, અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ કી ઈતાઅત કરો ઔર અપને આમાલ કો બરબાદ ન કરો. (સુરે મોહંમદ-૩૩)

ઈસ્લામાત નબવી સલ. (હદીષ)

- (૧) તુમમેં સે કોઈ શખ્સ ઉસ વક્ત તક મોમીન નહીં હો સકતા જબતક મેં ઉસકે નઝદીક ઉસકે વાલેદૈન ઔર ઓલાદ ઔર તમામ લાગો સે ઝયાદા મહબુબ ન હો જાઉ. (બુખારી જુલ્દ-૧, કીતાબુલ-ઈમાન)
- (૨) જુસને મેરી સુન્નતસે મુહબ્બત કી ગોચા ઉસને મુઝસે મુહબ્બત કી ઔર જુસ ને મુઝસે મુહબ્બત કી વહ મેરે સાથ જન્નતમેં હોગા. (તિરમીઝી, મિશકાત, સફા-૫૬)
- (૩) જો મેરી સુન્નતસે રુગરદાની કરેગા વહ મુઝસે નહીં (યાની મેરી ઉમ્મતમેં ઉસકા શુમાર ન હોગા) (બુખારી, મુસ્લિમ)
- (૪) મેં તુમ મેં દો ચીઝે છોળે જા રહા હું જબતક ઈનદોનો કો મઝબુતી સે થામે રહોગે હરગીઝ ગુમરાહ ન હોગે. વહ (દો ચીઝે) અલ્લાહ કી કિતાબ ઔર ઉસકે રસૂલ કી સુન્નત હૈ. (મોઅત્તા, મિશકાત, સફા-૫૮)
- (૫) મેરી ઉમ્મત કે સારે લોગ જન્નત મેં જાએંગે. સિવાય ઉન લોગો કે જુન્હોને ઈન્કાર કીયા સહાબા ને અર્ઝ કીયા યા રસૂલુલ્લાહ ઈન્કાર કીસને કીયા આપ સલ. ને ફરમાયા જુસને મેરી ઈતાઅત કી વહ જન્નતમેં દાખિલ હોગા. ઔર જુસને મેરી નાફરમાની કી ઉસને ઈન્કાર કીયા. લિહાઝા કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કે સિવા દુસરા રાસ્તા હી નહીં. ઈન બરાહીન સે સાફ ઝાહીર હે કી મુસલમાન ઈબ્તીદા ઔર ઈન્તહા યહી કુરઆન વ હદીષ હૈ.

હમારા વતન જન્નત હે

હમારા વતન જન્નત હે જો હંમેશગી વાલા રહમત કા મકામ હે. અલ્લાહત્આલા ને આદમ કો બના કર ઉનકા મકામ રિહાઈશે જન્નત કરાર દીયા ઔર આદમકી પીઠસે ઉનકી ઓલાદ નિકાલી, (યાની ક્યામત તક પેદા હોનેવાલી રહે) ખુદ ઉન્હીકો ઉનકા ગવાહ બના દીયા.

જબ અલ્લાહત્આલા ને સવાલ કીયા કી ક્યામેં તુમ્હારા પરવરીશ કરનેવાલા નહીં હું. તો સબને જવાબ દીયા કી બેશક તું હમારા રબ હે.

ઔર તમામ મલાઈક વગૈરહ કો હુકમે રબ્બાની હુવા કી આદમ કો સજદા કરે. ઈસ હુકમ કી ફરમાબરદારી તમામ મલાઈક ને કી. સીફ

શયતાનને નાફરમાની કી. જુસ કી વજહ સે વહ લાનતી ચાની રાંદ એ દરગાહ ઇલાહી હુવા ઓર જન્મત સે નિકાલા ગયા. શયતાન અઝલ સે હી ઇન્સાન કા ખુલ્લા દુશ્મન હે. ઇસી શયતાન ને આદમ કો અલ્લાહ તઆલા કે હુકમકે ખિલાફ વરઝી પર ભળકાયા. તો આદમ અ.સ. સે હુકમ કી નાફરમાની હુઈ. ઇસ બીના પર આદમ કો ઉનકે પેદાઈશી વતન જન્મત સે જમીન પર ઉતારા ગયા. કુછ મદત કે બાદ વહ તૌબા વ ઇસ્તીગફાર કરકે અલ્લાહ તઆલા કી ફરમાબરદારી કે સાથ ઝિંદગી ગુઝારકર ઇસ દુનિયા એ ફાની સે અપને વતન રૂખસત હુએ. ઇસ લિહાઝ સે હમારા અસલી વતન જન્મત હે.

મેરે અઝીઝ ભાઈઓ ! હમ આખરી નબી મુહમ્મદ સલ. કે ઉમ્મતી હૈ ઓર ખૈરે ઉમ્મત કે લકબ વાલે હૈ ઓર હમારા અસલી વતન જન્મત હે તો ક્યા ચે તમન્ના નહીં હે કી હમ અપને વતન જન્મત કો વાપીસ જાએ ?

જવાબ સબકા એક હી હોગા, ચે કી બેશક હમ અપને વતન જન્મત મૈ જાને કે આરઝુમંદ હૈ. તો મેરે ભાઈઓ. મૈ ચે અર્ઝ કરુંગા કી બમુબબ ફરમાને ઇલાહી હે “ઉસીકી પેરવી કરો જો તુમ્હારી તરફ તુમ્હારે રબકી જાનિબ સે ઉતારા ગયા હે. ઉસકે સીવા ઓર રફીકો કી તાબેદારી મૈ ન લગ જાના.” (સુરે અઅરાફ-૩)

ઇસસે સાફ ઝાહિર હે કી હમ કુરઆન વ હદીષ પર અમલ કરકે સીધા રાસ્તા તૈ કરતે હુએ ઇસ દારેફાની સે અપને અસલી વતન જન્મત કો વાપીસ હો જાએ.

ઇસ આયતે કરીમા કી રોશની મૈ કીસી કો ચે હક હાસીલ નહી હોતા કી કુરઆન વ હદીષ કો છોળ કર કીસી ઉમ્મતી કી પેરવી કરે, અગર કોઈ એસી ખિલાફ વર્ઝી કરતા હે. તો વહ અપને અસલી વતન જન્મત કે રાસ્તે સે ભટક કર દોઝખ કી તરફ ચલા જાતા હે. અલ્લાહ તઆલા કે નાફરમાનો વ મુશરીકો કા ઠીકાના દોઝખ હે જો દાઈમી અઝાબ કા મકામ હે. બિરાદરાને મિલ્લત, સંજુદગી સે ગૌરોફીક કરો કી મકામ પેદાઈશે આરઝી ફાની દુનિયા કે વતન સે ઇન્સાન કો કીસ કદર મુહબ્બત હોતી હે. ઉસકા અંદાઝા ઉસી વક્ત હોતા હે. જબ કી ઇન્સાન અપને વતન સે દુર દુસરે મકામ પર કઈ સાલ ઝિંદગી ગુઝારને કે બાદ વાપીસ આતા હે. તો ઉસકો કીતની ખુશી હોતી હે. હાલાકી ચે ખુશી આરઝી ફાની દુનિયા કે વતન કી હે.

અચ અલ્લાહ કે ખંદો, દાઈમી ખુશી કા મકામ જન્નત હે ઉસકે લીચે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ કી ફરમાબરદારી કરતે હુએ. ઈસ દુનિયા એ ફાની સે અપને અસલી વતન જન્નત કી તરફ રૂખસ્ત હો જાઓ.

:: રાહે જન્નત ::

(૧) અબદુલ્લાહ બીન મસ્ઉદ રઝી રીવાયત કરતે હુએ કેહતે હે કી રસૂલ સલ. ને હમારે લીએ એક (સીધા) ખત ખીંચા ફીર ફરમાયા ચે રાહ અલ્લાહ કી હે ફીર આપ સલ. ને (સીધે) ખત કે દાંએ બાંએ (તિરછે) ખત ખીંચે ઔર ફરમાયા ચે રાહે હે ઉનમેંસે હર રહા પર શયતાન હે જો પુકારતા હે ઈસ રાહ કી તરફ ફીર આપ સલ. ને કુરઆન કી ચે આયત પઢી. ઔર તહકીહ ચે રાહ મેરી સીધી, પસ પૈરવી કરો ઉસકી ઔર દુસરે રાસ્તો કી પેરવી ન કરો. (સુરે અનઆમ-૧૫૩)

વહ નકશા ઈસ તરહ હે. (અહમદ, નિસાઈ, દારમી)

(૨) હઝરત જાબીર રઝી. સે રીવાયત હે કી હમ રસૂલુલ્લાહ સલ. કી ખિદમત મે બેઠે હુએ થે કી આપ સલ. ને એક સીધી લકીર ખિંચી ફીર દો લકીર (તિરછી) ઉસકે દાહને ઔર દો લકીરે (તિરછી) ઉસકે બાએ ખિંચી ફીર દરમ્યાન (સીધી) લકીર પર હાથ રખ કર ફરમાયા ચે અલ્લાહ કી રાહ હે. (બાકી રાહે અલ્લાહ કી નહી) વહ નકશા ઈસ તરહ હે. (ઈબ્નેમાજા)

ઈન દોનો હદીષો વ શકલો કા મતલબ એક હી હે. રસૂલુલ્લાહ સલ. ને દરમ્યાની સીધી લકીર કો અલ્લાહ કી રાહ કહા હે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆન અઝીમુશ્શાન મે ફરમાતા હે, રસૂલ સલ. કી ઈતાઅત અલ્લાહ કી ઈતાઅત હે. (નિસા-૮૦)

ઈસ આયતે કરીમા સે અલ્લાહ કી રાહ કા ઈન્કેશાફ હો રહા હે કી રસૂલ સલ. કી પેરવી કરના ઉનકે નકશોકદમ પર ચલના ગોચા અલ્લાહ કી રાહ પર ચલના હે. ઈસ તરહ સે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ. કે કૌલો ફેઅલ કી રાહ તાક્યામત રાહે અમલ હે જો હર નમુના મિંદગી કુરઆન વ હદીષ કા મઝહર હે. ઉસસે સાફ ઝાહીર હે કી કુરઆન વ હદીષ રાહે જન્નત હે. ઉનહી પર અમલ કરકે જન્નતમે દાખીલ હો જાએ.

ખિરાદરાને મિલ્લત, કુરઆન વ હદીષ પર અમલ મકસદે મિંદગી હોના ચાહીચે ચુકી ચે દુનિયા મેહલત કા મકામ હે ઉસકો એક રોઝ

છોળના હે ઈસલીયે મિંદગી કે તમામ મનાઝીલ કિતાબ વ સુન્નત કે મુતાબિક તૈ કરતે હુએ આખરી સાંસ છોળનાહી કામીયાબી કી મમિંલ હે. વોહ આખરી મમિંલ જન્નત હે...

મસ્લકે સુન્નત પે અય સાલીક ચલા જા બે ઘળક

જન્નતુલ ફિરદૌસ કો સીધી ગઈ હે ચે સળક

પૈગામે ઈલાહી

યા અય્યુહલ્લાઝીન આમનું કું અનકુસીકુમ વ અહલીકુમ નારા
(તહરીમ-૬)

અય ઈમાનવાલો અપને આપકો ઔર અપને અહલો અચાલ કો દોઝખ કી આગસે બચાવો. રોઝે ક્યામત ઉસકી બાઝ પુર્સ હોગી. ઈસ નજાત કે લીયે ઈસ્લામી તાલીમ વ તરબીયત સે અપને અહલો અચાલ કો વાકીફ કરા કે બા અમલ બનાને કી કોશિશ કરેં ચે સદર ખાનદાન કી બહુત અહમ મિમ્મેદારી હે. હિદાયત દેના અલ્લાહત્આલા કે ઈખ્તેચાર મેં હે.

પૈગામે રસૂલ સલ.અ.વ.

રસૂલ સલ. ને ફરમાયા કી બાપ અપની ઔલાદ કો જો કુછ દેતા હે
ઉસમેં સબસે બહેતર અતીચ્યા ઉસકી અચ્છી તાલીમ વ તરબીયત હે.
(તિરમીઝી. મિશકાત)

તશરીહ - વાલેદેન કા બહેતરીન અતીચ્યા ઔલાક કી સહીહ તાલીમ વ તરબીયત હે. ઈસ્લામ ને બચ્ચો કી તાલીમ વ તરબીયત કે સિલસિલેમેં બહુતહી તાકીદી હુકમ દીયા હે. ઈસ હદીષ કે માના ચે નહીં કી કોઈ અતીચ્યા હી ન દીયા જાએ, જાયદાદ વિરસેમેં ન છોળી જાએ. બલ્કી અબ્બીલીયત ઔર સબ સે જ્યાદા એહમીયત તાલીમ વ તરબીયત કો દી જાએ.

અપને આમાલ કો ઝાએઅ ન કરો

કાફીર વ મુસલમાન કે અમલ મેં તકાબીલ કે સિલસિલે મેં એક બાત અર્ઝ કરના ઝરૂરી સમજતા હું વહ ચે કી આખેરત કા ઈન્કાર કરનેવાલા કાફીર કીતના ભી નેક કામ કરે ઉસકો ઉખરવી સવાબ નહીં મિલતા. બલ્કી દુન્યામેં કુછ નસીબ હો જાતા હે. બર ખિલાફ ઉસકે આખેરત કા

ઈકરાર કરનેવાલા મુસલમાન અગર કુરઆન વ હદીષ કે મુતાબીક અમલ ન કરે તો ઉસકા કોઈ નેક કામ ખ્વાહ કીતનાહી બહેતર હો વો અલ્લાહતઆલા કે પાસ કાબિલે કબુલ નહીં હોતા ઔર નહીં ઉસકો જન્નત નસીબ હોતી હે.

મેરે અઝીઝ ભાઈઓ ! અબભી વક્ત હે ઝિંદગી કો ગનીમત જાને ઔર અપની બે રાહરવી કા એઅતેરાફ કરકે અલ્લાહતઆલાસે મગફેરતકી દુઆ કરે. ઉસકી રહમત સે નાઉમ્મીદ ના હોજાએ વહ તો કબુલ કરનેવાલા હે ઔર તૌબા કરનેવાલોસે બહુત ખુશ હોતા હે. લિહાઝા તૌબા વ ઈસ્તેગફાર કરનેમેં જલ્દી કરે કહીં એસા નહો કે સુરજ બજાએ મશરીક કે મગરીબ કી તરફ સે તુલુઅ હો જાએ. જબ એસા હોગા તો ઉસ વક્ત તૌબા કા દરવાજા બંદ હો જાએગા. એ બાત ખુબ યાદ રખોકી વહ દિન ક્યામત કા હોગા. જબ અચાનક વાકીઅ હોગા, ઉસકા ઈત્મ કીસીકો નહીં હે. ઉસ દિન યહાં જેસા કરોગે વૈસા હી પાઓગે. ઝરે ઝરે કા હીસાબ હોગા. ઉસકે મુતાબીક જઝા વ સજા હોગી.

એ દુન્યા દારુલ અમલ હે ઈસ લીએ ખૈરે ઉમ્મત કા ફરીયા હે કી ઈસ્લામ ખાલિસ પૈગામેઈલાહી વ પૈગામે રસૂલ અમરબીલ મઅરફ વ નહીં અનીલ મુનકર સે અવામુન્નાસ કો તા ક્યામત આગાહ કરતે રહે.

મેરી ઝિમ્મેદારી હક બાત કો પેશ કરના હે.

અબ બારગાહ રબ્બુલ ઈઝઝત મેં દુઆ કરતા હું કી અય દીલોં કે ફેરનેવાલે તમામ મુસલમાન ભાઈઓં કે દીલોકો અપને ખાલીસ દીને ઈસ્લામ પર અમલ કરને કી તરફ માઈલ કરદે. ઔર હીદાયત નસીબ ફરમા. આમીન સુમ્મા આમીન.

સુબ્હાન રબ્બીક રબ્બિલ ઈઝઝતિ અમ્મા યસિકુન વ સલામુન અલલ મુરસલીન વલ હમ્દુ લિલ્લાહી રબ્બીલ આલમીન. બિરહમતિ-ક યા અર હમરરાહિમીન.

તૌહીદ મેં શીર્ક કી મિલાવટ (મૌલાના હાલી રહ.)

“કરે ગૈર ગર બુત કી પુજા તો કાફીર, જો ઠેહરાએ બેટા ખુદા કા તો કાફીર.

મુકે આગ પર બેહરે સજદા તો કાફીર, ક્વાકીબ મેં માને કરીશમા તો કાફીર.

મગર મોમીનો પર કુશાદા હે રાહૈં, પરશ્તીસ કરે શૌક સે જુસકી ચાહૈં.

નબી કો જો ચાહે ખુદા કર દીખાએ, ઈમામોં કા રૂખા નબી સે બટાએ.

મઝારો પે દિન રાત નઝરે ચઢાએ, શહીદો સે જાજા કે માંગે દુઆએ.

ન તૌહીદ મેં કુછ ખલેલ ઉસસે આએ, ન ઈસ્લામ બિગડે ન ઈમાન જાએ.

વહ દિન જુસ સે તૌહીદ ફૈલી જહાંમે, હુવા જલ્વા ગર હક ઝમીં વ ઝમાં મેં

રહા શીર્ક બાકી ન વહમ ગુમાં મેં, વહ બદલા ગયા આકે હિંદુસ્તાન મેં

હંમેશા સે ઈસ્લામ થા જુસ પે નાઝાં, વહ દૌલત ભી ખો બેઠે આખીર મુસલમાં.”

ਭਿਸ਼ਮਿਲਾਹਿਰ ਰਹਮਾਨਿਰ ਰਹੀਮ

ਹਮਗਮਝੌਂ ਕਾ ਗਮਯਾਰ ਹੈ ਤੁ
ਸਤਾਰ ਹੈ ਤੁ ਗਝਾਰ ਹੈ ਤੁ

ਵਾਰੀਝ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਝੁਯਾਂ ਪਰ
ਅਲਾਹੂ ਅਕ-ਯਰ, ਅਲਾਹੂ ਅਕ-ਯਰ

ਝੁਯੁਂ ਝਿਝਗੀ ਹੈ ਯਰਯਾਦ ਮੇਰੀ
ਝੁਯੁਂ ਯੇਅਸਰ ਹੈ ਝਰਿਯਾਦ ਮੇਰੀ

ਹੁੰ ਸਰ ਸੇ ਪਾਂਧ ਤਕ ਤਸਵੀਰੇ ਝਸਿਯਾ
ਅਅਮਾਲ ਸੇ ਹੁੰ ਅਪਨੇ ਪਸੇਮਾਂ

(ਅ) ਗਰ ਤੁ ਕਹੇਗਾ ਯਦਕਾਰ ਹੈ ਤੁ
ਮੈਂ ਯੀ ਕਹੁੰਗਾ ਗਝਾਰ ਹੈ ਤੁ

ਮਕਸਦ ਯਯ ਅਪਨਾ ਤੁਝਸੇ ਨ ਪਾਓਂ
ਕਿਸ ਦਰ ਪੇ ਯਓਂ ਕਿਸ ਕੋ ਪੁਕਾਰੁਂ

ਤੇਰੇ ਸਿਵਾ ਹੈ ਅਯ ਕੌਨ ਮੇਰਾ
ਯੇਚਾਰਾ ਯੇਯਸ ਹੁੰ ਯੰਦਾ ਤੇਰਾ

ਯੋ ਮੇਰੇ ਮਾਲਿਕ ਯੋ ਅਸ਼ਵਾਲੇ
ਯਲ੍ਹੇ ਹੈ ਤੇਰੇ ਸਯਸੇ ਨਿਰਾਲੇਂ

ਹਮਗਮਝੌਂ ਕਾ ਗਮਯਾਰ ਹੈ ਤੁ
ਸਤਾਰ ਹੈ ਤੁ ਗਝਾਰ ਹੈ ਤੁ